

سید چراگ

فاضل شیرانی دستر

دیگر جوک بشیر احمد ام ای ای ای بی

سنگ کنوک بلوچی اکیڈمی کورنہ

اولی بار

مئی ۱۹۶۸ء

آشمار -

یک ہزار

چھاپ و شنگ کنوک - بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

چھاپ جا۔

پاکستان پریس جناح روڈ کوئٹہ
(گون البرٹ پریس کوئٹہ)

۲۳ - پتیچ کلدار

مُلافا ضل رند

زندان

حوال

فاضل و ودی بوئنگ و ساری آئی لکھیں مات و
 یک شے عجیبیں و ابے دلیت کہ آئی ہر دو دستانی دل و
 یک دیک روک و در لیشو کہیں شے ایرانت کہ پر
 آئی چیم و نذراں چولال و گوہر و انت۔ صحب و سر و
 کہ روچ و ٹک کت من و سر کہیں بازاری تلالہ کار
 کت۔ گڈا فاضل و مات میتنگ و پیر زالے و
 گوہر و پرتی و اب و مانا کنگ شے پیرہ زال و فاضل
 مات و دلیتگیں و اب و حال و اشکنگ و
 ورنہ گشت کہ من و پرتی تو زہر کتیت۔ تو چونیں شر
 طالع و نیک بختی و ریگتیں من و پرتی تو دوہے
 و ڈریں لال و گوہر نصیب و بوئینت برو دل و
 جن زوت تکی دل و مراد حاصل بنت۔ تراد و
 پنجیں تلالہ ہیں کج بیت کہ نام و لواریش و دور و
 پرتیت و بازالقی و نامدار بنت۔ دیر نہ
 گوشت کہ فاضل و مات و اب راست بوت او
 بلوچی زبان و اسے روشنا و در لیشو کہیں اشار پید بوت

کہ تہاوتی مات، کوکٹ و لوگ، براہ و جلوہ نہ بلوت بلکن
 آئی پہ ماتی زبان بلوچی و ہنکیاس لال و گوہر قیمتی تراشت
 و کمات۔ داں آں و صدہ کہ دنیا قائم انت و بلوچی زبان
 آنتیں و بلوچانی کاروان و قافلہ درہ بولان و مول و کبچ
 مکران و سمرگین کوہ و تیار و گران بیوانیں بران و مسکین
 و گاران آتش ایر چان بنت و کاسنت۔ ملا قاضی و
 و شرمیدیں شعر آہانی سپروچی محفل و مجلس کیفانی کہیں شراد
 انت و بلوچانی تہاریں توارخی داد و رانی تہہ آئی شعریہ ڈولا
 رہبری کنت چو کہ تہاریں شفاں سا و نثری آپ بندیں ہجر
 گرفتاری تہہ گرون جنت۔ آئی کسترنی برات ملا قاسم ہم
 پہ دربیانی بے مٹات۔ او آئی گپتار ہم بلوچی زبان و
 شاعری بے بیوہ و بے دروری بہرے انت۔

بلوچ تہہ دھدی ہم پہ پھولی و تی زندہ گراڈینگ و
 انت۔ پھیشاں و تارخ و کشیں جبال مؤنہ دریت
 آہانی بت سن و تی حساب و داد پنچیں دگہ پہوالیں قومانی و
 انت کہ کس چک و اصلیں ذات و مؤنہ زانت بس ہنکیاس

گوشت که شیراں چه میران دو سال مسترانت . ستمی مزین

بش و سال و بوتنگ و سید گوک پرورش و جنگ و سال و

(۱۸۹۸) بوتنگ . اگن بمے جنگ و بش و سنه و سال

میشته و پهنیا انت گدا مردم چشپن زبگانی بوگ و سال و

لیکھو و حساب و عجت کنت . بلے و وحد و گوزگ و تیر

بوگ و چشپن جنگ و چوب . یار و بیروپ و آس و آماج و

حساب ہم چه مہلوک و دلاں روت پیشا کس اے گرتی و

نه کنت که چیک و بوگ و سنه و روح و حساب و بدارت

فاضل ہم رندی بلوچ زبگے ات پیشا آئی ہم و دی بوگ و

حساب کس و نه داشت . بلے آئی کنشس برات ملا

قائم و کرچی چه علم و دانگ و رزن و روشنا انت

وتی لکھی میں برات ملا فاضل و میران بوگ و روح

میشته کتگ او ما پریگان و وتی منت و ارکتگ . ملا

فاضل و قبر و سرون و سنگے سر و عربی و فارسی

زبان و چوش نیشته انت .

کل من علیہا فان و یبقی و جد ربک ذو الجلال

والا کرامه ط

وفات یافت جنت المکان فرودس آشیان
برزبان یاد حقیقت راز دل و جان ملا فاضل
ولد چاوش بروزد و شنبه بعثت بیماری نیم سر
شهر رمضان المبارک بنزد پیشین . ۵
چون پیر شد عمرش گزشتہ بمثل حاجیان
احرام بستہ میل کردہ جائے ساکن تمام پیشین
عمل قاسم ولد چاوش

چہ بکے سنگ اے سہرا بیت کہ ملا فاضل نیم سر
نادرا ہیء ہیران بوتگ و آئی زندر و گلد مسری روح چہ
ڈول گو سنگنت . ہمے سنگ و سرء آئی ہیران بوتگ
سن (۱۲۷۰ھ) ہم بے شتہ انت . اے حساب و ملا
فاضل و مرگ و ر امر و چچا (۱۳۰۸ھ) یک صد و
سیرہ سال گو سنگ فاضل و پت چاوش ذات
رندے او چہ شہور و نی ٹنگ و بوتگ . آہانی
و وار و نکلین قاسمی چانت و بوتگ کہ مند و گو ر و
انت . مند مکران و ایرانی بلوچستان و چار حد و سر

زندانی کہیں بند رہے اوچے تربت (کھج) ء ہمتا و
 میل ء سرء کوہ و کھورانی شتم و تو کا امت کہیں
 شیر و دپترانی تہہ مند ء نام باز جا کہہ گرنگ بوتگ
 او سنجو گوشگ بوتگ کہ رند مند ء راہ عودیم جھلاوی ء
 شنگ بو آنا پیسوی و شوران ء سر تو گنت
 ملا فاضل ء زند ء بابت ء گیشین حالہ (حالیہ)
 زانگ نہ بریت۔ سنجو گشت کہ آپنگ و مندریں مڑے
 بوتگ اورنگ و درو شتم ء ہم سک زبر نہ بوتگ
 ہر ڈولا کہ خداوند تعالیٰ آہنی ہوش و عقل سرء
 مہربان بوت۔ آہنی درو شمانی سرء نہ بوت۔
 اسے قدرت ء فیصلہ فاضل ء حق ء درست بوت۔
 پرچہ کہ درو شمانی زیبائی انسان ء زند کے تہہ ء
 پیرستانی ء و صد ء کم بیت او مرگ ء رند کار بیت
 مگر موت ء رند یک مردم ء علمی کردار و ہنر و
 دانش قلم و کاغذ ء ذریعہ تاقیامت روشن ء
 زند گیں۔ فاضل قد پیشک ء مگر علم دراز۔ زند کم

مگر عقل و علم تا مروشی و زندگیں و زندگی مانی
 قدرت و داد و دہشتاں مردم و چہ یکیا کئے بہر
 بیت بے دومی و ہنچو پہ کمال و رسیت کہ کس اولی
 کما نبودی و ترانگ و نہ کپیت۔ پداہم ماگوئین
 کہ فاضل شرننگے بوتنگ پر چا کہ آئی گپتار۔ دولدار
 و جلوہ ناک انت و ش و تا دار انت۔ چہ فاضل
 و چک و پسائندگان محراب نامہیں یک زہگے
 تا بے زوتاں زندگی و بہت بوتنگ۔

گوشنت کہ فاضل و ش طبعیں انسانے بوتنگ
 اوعری و پارسی زبانانی نہ تنہا کو اسے بوتنگ بلکن
 جاگے جاگے پارسی و عربی و شیر و ہم گوئنتگ۔
 وراہیں خبرے کہ تنکہ مردم زبان و جوانی و ہلد
 مہ بیت شاعری کرت نہ کزنت۔ فاضل و پیرس باہر
 و الکہاں پہ تر و گرد و سیل و سواد و نہ شتگ
 بے البت مند و ایرانی بلوچستان و چار حد و
 سر و بوتنگ و سونب و ایرانی بلوچستان و

راسک۔ سر باز و کش و گوئریء علاقہی دلیتگ
 انت۔ اے زانگ نہ بیت کہ ملا فاضل عربی
 و پارسیا چہ کیا دننگ و در برنگ بلے اے
 جبر پذیر انت کہ آئی استاد ہم عربی و پارسی
 زبانانی سرء سک پلد بوتگ۔ فاضل مزین
 حاضر جو ابے ہم بوتگ ہنچو گوئشت کہ
 یک برے ملا داد محمد پرونی فاضل و چکاسک
 پر مندشت۔ آساریء لہتیں گال پر بستگ
 اوگوں رسگ و گوشتی۔

سلام عالیک ترابات پھلتیں فاضل
 تمامیں شاعرانی آستے تکبیل

گلامے جنگ و کارانت

بند لانگ و من و کارانت

ملا فاضل ہماہین اے بلے تاہیری پتو چوش
 گردینت کہ آئی تہہ و گوئشند ہم استت
 و ترش و شکان ہم۔

سلامات بات علیک اویار

منی دوستی دلی و سستیاد

پر و میانی شکر گیتار

من و یار محمد و کیا

سر و سوچے کنان کی آء

چو و سر گیتنگے پارہا

دو گالت گولشتہ یہ واری

ملا داد محمد پرومی یہ میت۔ چشیں نخل تریں جواب

و لپتوے کے بدنت۔ آئی زانت کہ فاضل راست

گولشیت او شاعری پہ بہمانی زیب دنت۔

دگر برے بلوچی زبان آئے دو ہیں استار

ملا فاضل و آئی برات ملا قاسم پہ تر و گرو و باپتان

سر باز و ایرانی بلوچستان اشتنت۔ نشنگی جاگہ و

ورنائیں قاسم و جمیم پہ شر رنگیں کارے و کپتنت

کہ چہ و تی لوگ و آسکی گریہ و گردن و کشنگ

و چار گالت دیوان و باز و گم مردم چپ و چاگر و

مُحِ اَتْنَت . بِلے قاسم و تى برات سلا فاضل ء

چير اندرى حال ديگ لوتيت . آنى شاعرى ء
نازر كين اوتناگ زرتنت و گولشت . سه

قاسم بر كپو در من گلين دنب ء

فاضل بر كجا دم ء ديان گوسنب ء ؟

قاسم بر دريگ و كاپر ء لنب ء

فاضل بر پنگي ششتگ پر جنگ ء

قاسم بر دو تير لگنت پر ونگ ء

اے و طر ء شاعرى ء و تى زبان ء كار ء

نام كپو در بوت او چيم آلى پنگ و تير ء

بدل بوتنت او دويس شاعران اے جواين

دل بر پي ندر گے حال يك و ومى ء را

سرگت و چر شنگين مرو مان كسے گوش ء

مورے ء بهم نہ وارت . زبان بوسر ء

اينكياس قدرت و كمال دارگ ء سونب ء

آلى ء استا و سخن گوشگ بيت

اور است بچارے فاضل اسے لقب و نام
جو انیء کرزیت تنکہ زبان و سرء مردم
اینکیاس کمال مہ بیت آئی زبان پشیرء
چورچوک نہ بیت۔

دگر رندے ملاً فاضل و ملاً قاسم و قی حاک
نزیکء ناگی درء در کپنت گرماگ
و آئین ات مچکر گے آہاں ولیت کہ مردم
مچ و سر ائنت مچ و روپگ و کپات و
ایر دیگ و انت او آئی زال بن و ننگ
و کپتگیں نا و حر ماگانی چندنگ و انت و کپات
گرگ و ناہاں سپت و تہہ و ایر ریچکا انت
آمین و موسم و مردم گتہرا شگیں ناہاں روح و
وہ بران بگنریت دل برمان بیت۔ اوپہ ورگ
کس کس و سکن نہ کنت۔ بے زانان اے
جن و مرد و تقدیر حسی بوتگت۔ کہ ایشان فاضل
و قاسم و رانا و سلاج نہ جت۔ شاعر آنا وارو

آرزو اتنت۔ فاضل ء اے بلوچی رسم و
پروشگ ء سر ء پیر مرد و جن ء بد بخت و گشتے سے

ملک ء سہد ناگی در انت
مردے ہمے بچ ء سر انت
جن نشگ و مرد کیندر انت
”نائے نہ دنت کہ ما بور پی
جنتیں ہرزے ما مر پی
ہلے کہ مئے حونی ہر انت“

فاضل ء سوچا کیس شگاں و ردیں گال مرد ء
چولاگ پاشیں لمپشاں شاپنت آئی زال ء
ہمادمان چہ سبت ء نا در چیت اد باز پہ منت
آہاں ء نا دینت و آپ و تام گنت۔

ملا فاضل و ملا بہادر مر استانی کو لو اہی
یکے دومی ء شیرانی تہہ ء شگاں و پگاں کنگ
آہانی اے ڈریں شیران ماہمے کتاب ء تہہ ء
سرجمی ء دیان کہ ہلے والوگ ارش و ت بہ وانت

و بہار منت ۔

فاضل و شطیحین انسان و بوٹنگ ۔ عربی و
پارسی زبانانی تہہ آئی و کمال حاصل ات و قی دل و
تہہ کیف و خیال و دہمی و سر و پد رکنگ و
نام شاعری میں ۔

شاعری و مزنی و اہم آہنی و ش زبانی و دل
گیرس لوٹزانی نامیں ۔ فاضل و قی شاعری و تہہ
مستانہ ۔ صوفیانہ و فلسفانہ و نیک کرداریں خیال
چ کنت و فاضل و شاعری تہہ اخلاقی و انسانی کردار و

مزنی بہرے رستہ ۔ بلوچی زبان و علاوہ عربی و پارسی
زبانانی تہہ آہنی و قی کمال و گوہر باز نشان و
"کوفہ و مہرنگ" و شاعر تہہ آئی و یک دل بریں
و عبرت خیزیں قصے بیان کنت و آئی و دیگر شیر
ہم جتا میں جتا میں پیچا آ و نصیحت دینت و دل و
تہہ سچو اثر کج انت کہ بہر مردم و کہ آہاں و انیرت
بے محسوس و خیال کنت کہ فاضل گوں من جبر انت

منی دل و حالان گوٹھکا انت۔

شاعری ہاڑ ناز کیں ٹہر و کبے اور ہر ہنر و
 کبے استاد کو اس عزت و کمال چہ سہمانی وئی
 گال و گپتار ان سہرا و پتہ رہیت۔ فاضل وئی کوامی
 و ہنر کار یار و سر ہمیں ڈس و نشاں بہ پدیگاں چو
 قطب و استار و اثنگ چوش کہ و ت گوٹھیت سے
 کوتاہ کن فاضل کہ سخن یکے

کس تسی گپتار و نہ کنت شکے

فاضل و سچو میں گال و گپتار۔ تنگو و ہار و گوٹھری انت
 کہ چہ و ہد و گوٹھرگ، و زنگ و تھا مور نہ بہنت
 آئی پیکر و خیال و عقل و ذرا انت و سمند بیچ راہ و
 رنگاں گٹ نہ بہیت۔ آئی شاعری یک بے گوازیں
 زرے کہ چہ لعل و گو بہر قیمتی آن پرا انت ہر حینت کہ
 جہل و ہور تی آئی و بہ پے گیش مر و ارد و گوہر
 قیمتی در کثرت۔ ماہیں مہلنچ و کا گزیں دک بہنت
 مجنون تہیں عاشق و دستدار و دل و در ہلگ

بہ بہت جمیوی کبگ روا جہیں رانی ہر دل عو
 بندیں مہرو و ابگ و نتجاریں ہلگ بہ بہت
 اوسر مجپاریں عاشق و زہیر جہیں زرد و سوزمان
 بہ بہت۔ فاضل آیانی بیان و باز پہ جلوہ ناکی عو
 کثیت۔ و بدیکہ آمہرو و ابگ و سندر و ہلک
 برتیت و من کوڑویں دنیا و سر و چیری و گم و
 گرہ تیاں کپیت۔ مردم گوشتیت فاضل مزنیں
 نجو میے۔ آگوشتگیں دور بار یانی بیان عو
 باز پہ درد و دلگیری و پدردی کنت۔ اودکی
 حالوراں سنجو نگد کنت مردم گوشتیت کہ
 فاضل بیچ جاگہ عو پشت نہ کپتگ و دنیا و چاریں
 گنڈ ان گولان بوتگ۔

فاضل رندے ات او آئی دل چہ رندانی
 وت من وتی ناتپاکی و بے سرین کاران سک پرد
 انت۔ بلو چانی برسکی وت سر بوٹگ او و تا چہ
 کس عو سست تر نہ لیکگ عو کرد عو آوان عو چہ بن و بیہ

و سہڈالاں گو تلگ او شاد بین دور و بوجی آچار
 ناتپا کی و سپہ گوات و درت و بوجی پلک پلک
 کت ہرس ہرس ہرس ناکس بوت و چو گور و صیدی تر نزال
 یکٹ یکٹ درگان درگان بوتنت۔ میر جا کر اعظم و سر
 پیرست گڑھ و پنجاب کپت۔ میر شہدا و ابن چاکر اعظم
 من ملتان بے گواہی و ہنکین و شنت او میر گوہرام
 سردار لاشاری چہ دو جاہ بی جاہ بوت او میر
 چاکر اعظم و جو ریں و دعا و گپت۔ رند و لاشار و
 جنگ و چوپا پرشت و پروش و شک و سوچ و
 آس و لمبوک او زبانگ و ہر روح نوکین دے مان
 داشت و تاسی سال ماتنی وطن و مسکین سرزمین مردو
 نریا نانی میٹر و جنگانی آماج بوت۔ فاضل و حسم
 رندانی و شہس دور و نو بتانی چو چپی بو نگ او آوانی
 چو بے ترک و تواری بو نگ و خون و ارس
 گر پتنت۔ آ ناتپا کی و تنا وان و تپا کی و برکتاں
 چوش بیان کنت و رندان و سون دنت۔

رندان آئی دلگوش گون درستیوں بلو چان انت
 پر چاکہ بلو چانی اولی و سنی ٹنگ میر جلال خان
 انت کہ رندا بہانی او بادگ انت۔ ۷

بہرچی کہ رندا ت حقیقت ہمراہ بہت
 مہر و دوستی و پرتپاک عریچا بہت
 نیکہ چہ شاہانی در عود دست کوتاہ بہت
 تھیں گٹے چوتلا راں بے راہ بہت
 پھلین متاگے من بشارتاں اہ بہت
 تپا کی عاقبہ چوں مہر و محکم بہت کہ آچوتنگ بے راہیں
 گٹ و تلا رے بہت کہ کس چہ آئی سرگوست نہ کنت
 چووش بوئیں پھل عہ بہت کہ کس آئی عود و دست
 و دل و بندان داریت۔ فاضل دیکترہ سونج دنت

کہ ۷

ملکان تاراج و شاہان من گور گنداں کنت
 چماں پہ داڈوئی کمندیں گٹاں کنت
 دیما پہ ناراست و نگیگیں سندان کنت

وطن و ہر گٹ و گر و دنگوش و پاسپانی و تو اور پر
 جنت او اس و شیوار کنت۔ آ حشکس زندگ
 ناء گنگ کنگ و سر و ہم بد بارت پمیشنا کشیت۔ ۵
 ملکاں تاراج و شاہاں من گور گنداں کنت

فاضل زند و جو رہی تہلی و ماریت پمیشنا آ اے
 کور ویں دنیا و انسان دوستی، تپا کی و امینی و قائم دارگ
 سوچ و دنت پر چاکہ ۱۔ ۵

دنیا مکاریں جینے و اب کنت ہر روح پر رنگ
 یار کنت بیگانے جنت شوہر و پریشیت و نگ

میشا یہ اے دنیا و اے دنیا و مال و مٹی۔

ہستی و دولت و کس پہر و نشان مہ کنت۔ و تی

برہات و سیاہ و مہ جنت و کبر مہ کنت آ ایشی و

مہ کشیت کہ اے دنیا و باز رنگ بد تنگ

او چو مار و ہر موسم و جان و رسل لگوشتگ

شاہ و وزیر کی بردور و نوبت بو تنگ گلامی و

و ا جہی و سیاہ و بزیں جہراں اے جہان و تنگ۔

انسان۔ بنی آدم اشرف المخلوقات، دومی انسان بر
 کستریا، دو حکم و بند یک بوتگ او پو چارو دست
 و پا و علم و مہار بوتگ۔ بے اے کرد ان بنی آدم
 بیج جاو آپسرو نہ ریلینت۔ ایید چہ رنج وال او شیء
 سیاہ و بزمی تہاریاں۔ انسان چشمن ظلم و زورانی
 پرک و پیسانی سینکل و زمز پل سیست و دور
 دانتنت تو مان سر حیت کنان کت۔ غلامی و جبران
 برات او آزاتی و روشنائی چراگ و شہم و شر و کان
 وطن و دیہہ و شب پہ روح و بدلینت۔

من صمک راجان بن جتین آسان گپ انت ابن
 جتین آس۔ انسان عقل و زانت و دیار و گ حق و
 موجانی بچہ آرگ و منینگ و تیج گرگ و لوگ گ
 و اہگ و کوکار انت۔ اے توار و ابیناں آگہ
 کنت۔ مستان سار کنت۔ زور منداں چک پروش
 کنت۔ کسے کسے و راخان و حاکم منگ و پہ تیار نہ انت
 سبتو مند و کوڑ ہیں کلدار و بادشاہی و حاکمی و دیوال

ڈرننگ و کپنگ او اصلین پرمیاریں۔ زانو گریں
 او عقل و زاننت و وانہند کہ زرو دولت و
 ٹوہیں قلات و کویانی دیم و ڈیمپگ و جنپانت
 کہ سر و چست کنان انت۔ کوٹ و قلاتاں۔
 بان و بادگیران شاہ و وزیران گوئرگند جنان
 انت و پداپشت گیجان انت۔ فاصل و یتر
 گشیت کہ اصلین کمال و دولت عقل و زاننت
 انت۔ گنج و مال نہ انت۔

گوری گنج و مال کس و تادار نہ کنت

فاضل شاعری و ہر پہنات و سر و
 بر زواران انت۔ آئی عبداللہ خان قہار و جہا
 ڈرگ ڈومبکی و دور و نوبتاں کمے رند
 چست کنگ ات۔ بلوچی شاعری و ڈور و شرم
 مثال و رسم گیجگ بو تگت ہمیشا ملا فاضل و
 و ت و ابید و ہم او لی صرف و اور تگت فاضل
 مثال ہم چہ بلوچی چا گرد و در نہ انت۔

آسیگوں مہ کن دُر دوانگ
 پہلکین اشرفی ہر چانگ
 بے پہلکین اشرفی ہر چانگ . بے ٹک برسے
 دگر رنگے و دروشم دنت : ۵

ہر و ہر داب کنت نو دی شل

گندیم گونگیں گر کی تل ۵

استون و پیافسین تر و نگی

مہلنج و اہل و رواج کبگی رفتار نو دی شنزگ

انت کہ نرم نرم و رچنت . آئی رنگ گندیم گونگ انت

بلے چونچ و گرک و نازر کیں تاک و زرد چکیں

اسپیت و نازرک انت چو اسپتیں جمر و پٹہ ہوا

ڈلگ و اسپتیں تر و نگی و انت . فاضل و مہلنج

ہما و شہی پر یانی در و شم و دنت کہ جام و رک اش

لہری و بگٹی و کو ہانی تل و گندیت کہ گوں و تی کو ہری

پوشا کاں گردی و چاپ و صحبت کناں جا و نگیں

زرد و ہوش م ہر برگ و نشنگنت فاضل کسیت : ۵

لحل گرو کے او کو ہکرے لشی

یا انارے میں ہینگاں پشی

گرو ہگاں بیماریں دلی کشی

فاضل چاہی کیوت ء پہ مہینج ء قاصد و ربالہ

کنت او آئی ہنگین و دو ارے دس و نشانی کز دنت برس

میکیں میدان و سرگیں بازار

دور کمان انت و شش تکیں آچار

دو ستدار ء ہنگین ء پلک و خاک مسک و زباد

انت کہ مردے و تاپر مشنت و سرنگ انت کہ لائق

چیان کنگ انت۔ دو ستدار ء تہت (کٹ) لوگ ء

دیم ء جنگ۔ گوماگ انت۔ شش داریں سہریں ہشانگی

بتگ۔ فاضل ہشانگ ء بوجی ء آچار گشتگ

دو ستدار ء دست و نلک و مور و انگانی نکش ء

چش کشیت ۱

بیدی سر شاہ و تراشتگیں بہشت انت

آکہ من گرو ہاناں دو ہیں شست انت

شش سہرا انتا و سینہ اش پت انت
 دوست بولنگ و موردانگ سچو جلوہ ناک
 و زیدار انت کہ گشے درست استا و کوا میں
 و اڑھے (دار تراش) تراشنگ او کالہب
 و کیا ماں کتگنت چونکی و گواتزی و ہشتانی ڈول و
 چپ و چوٹ اش ماں نیست (چونگی یک سرب
 و گوازی و کچار مردم و کنت . چار کڈ و قلات و
 کڈ عینت و ہر کڈ و تا دو می کڈ و ہست کل عینت
 نیام و یک سنگے ایر کنت چار دار زورنت کہ قدا
 بیکے بنت ہے داران سنگے سرر دور دینت -
 ایشانی چپور استی کپگ و مردم و تی دارگان کہ
 چک اش گشت تران کنت . چو پساھی و دو و
 مردم بہراہ و سنگت بنت و یکے دو می و مدت
 دینت بے گوں دو می جتک و آ پانی جنگ انت
 دوستدار و درست ہنی انت او ناہن ہم
 سہر و ہنی رنگ انت دوست و چلوہ و ندریک

ہم دستا انت۔ فاضل آہانی بیان ع چونیں و شین

رنگے و کنت : ر س

مرگ زری من بارگین چو باں درنگ انت
 ہرد ہیں سخلائی مشر حو نی رنگ انت
 بارگین مورد انگ و ننگ در چک شاج
 انت او مندر یگ زرین مرگ انت کہ مشاج
 سرء درنگ انت۔

مہلنج و دنتان ہا مرط انت۔ آہانی سیاہی و
 نٹانی بیان و پوش گتیت : ر س

کا گدی بادگیر و لقب سیاہی چا کر انت
 مہلنج و نٹ تنک انت و کا گد و ڈول و
 نرم و نازک انت۔ او آئی دپ ڈولدارین
 بان و بادگیرے اد سیاہی دنتاں چو نو کرہ
 چا کر و بادگیر و دپ و چو کی و پاسپان و
 اوشتوک انت :

دوستدار و تی سیاہ و دکمیں بیک و ملگوران

تج کنت او سر و دندنت و گوپیت۔ فاضل و
 دل و روح برکت بوت او شپ و تہاری
 مان شنانت سچین جہان و سیاہیں چا ورسے
 سر و ایر کش کت ار سے

دور و الشمس برتگ و اللیل تنگ

سیہ جہان گیر برسر و کیدی و تنگ

عشق مہر و دوستی انسان و خاک ہوار انت

بہر جا گہ و انسان استیں عشق اودا پیش موجودیں

عشق یک قدرتی چھک و کشش کہ آن چھک

یا سکت زرد و تہہ و مہر و مثبت و دوستی بتواری

پیدا کنت۔ فاضل غم و عشق و پرک و پیرو چوش

گیشینیت و دو بندانی تہا سجوئیں بیان و کشیت

گم جیا لے او عاشقی چاڑے

اے وگ شکل و آدگہ کارے

عاشقی یک چاڑے یک کیفیت او آئی گم جیاں

گم انت۔ چہ ایدگہ گماں جتا و پیک انت

فاصلہ گم و گڑتی باز انت آ کہ گم جست

انت گڈا - ۵

شپ کہ چار پاسنت گم چہار قسم و گول من انت

قسمے چہ یاقوبی حیالاتاں زیات تر انت

قسمے چہ نوک سنجی کڈی سندان تیر تر انت

قسمے چہ الماسین پلک تراشاں نیش تر انت

قسمے چہ گراں باری گرابان سنگین تر انت

اے چاری گمان ہریکے و راجت میں

قصہ است او چہ و گیش گم سنگ نہ بیت

اولیٰ و واجہ یاقوب (حضرت یعقوب

علیہ السلام) شرور و شمشین بیخ الیسیف

بے گواہ بوئنگ و گم انت کہ براتال ہرت

و چاہے و دور دات او بیت و آتک

و حال دات کہ آیا ناہاران و ارتگ

واجہ یاقوب چہ گمان چہاں کور بوت

دوئی گم چہ نوک سنجی زخمے و انت

کہ جو ہر وہ آپ دار انت و سگ تیز و بروک
 انت۔ و گر رنگے چہ پلک ترا شین الماساں
 ہم تیز تر انت کہ جان و سنبان انت۔ چو دروین
 ریش و دانگ و انت۔ او چار ہی قسم سنجو گران
 و سنگین انت کہ اگن گران باریں گراب و آگ بوئے
 چہ آئی کج و کس اس و گیش بار بکنے تا آبدیت۔

چہ مہلنچ و دوستدار و جقائی و ناد لگو ششی و
 فاضل اینکیا س گمانی سر و کپگا و رند ہم دل سکیم
 دانت۔ آوتی ارادہ و پکانی و پد و سہرا

کنت۔ ۷

بیائیت منی شاہی شیر تپا کیں برانہد گاں
 من گمانی رنجینگیں او لاک ز باں
 قول انت کہ نوکیں آد گارے رنگ کناں
 گوں و تا سہہ رنگ و گمان ہم تنگ کناں
 نوکیں رند پد و کٹکے و زورگ و ہر کس گشت
 کنت۔ بلے نوکیں رند پد و رہ پدے رنگ

کنگ گوں فاضل ء مننگ ہمے آئی وتی رنگ و
 رہ بند انت۔ آئی رنگ کنگیں کشک چو کلکشان
 پختگنت کہ پچیر نہ لگو شیت۔ مہلنج و مہہ رنگ
 گمان گوں و تا ہم تنگ کنگ ہم نوکسں حیا لے۔
 دگہ جا گے ملا فاضل وتی ہمے وریں اراد ہے دگہ
 رنگے ء پیش داریت۔ مہہ رنگ پہ آئی کمار
 زکنت یا آگوں مہرنگ ء عہد و قول و وعدہ ہے
 بستگ او آئی ء ہمیشی پیش داریت کہ من زبان
 و قول ء پابنداوں۔ س

سسی مہ ماناں برسہاں بوشتاں
 بد زگرواں چہر و عدا ہے دوستاں

بز ان من ہنچو نرور و عاجز بہ ہیں کہ تچک و
 مکی ء اوشتات مہ کئیں حش کہ کسے ء سرین ہمراہ
 مہ بیت و پاؤ دست ء ہمراہ مہ بنتا و
 لٹ ء جک دیگ ء باہوٹ و واسطی بہ بیت
 فاضل گشیت من تچکی ء اوشتات مہ کنین اوگوں

دو ٹہیں پاوانی بھرا ہی آلت و از مند بہ بین پلہ
ہم چہ و تی عہد و قولان پر نہ ترس۔

مُسلّا فاضل و باز گال مثال و بتل بو سنگنت
باز براں پیریں مردم گپ و تہہ و ہمیشانی
مثال و دہیت چش کہ۔

عاقلیں مردان شب اگر ہر خندان تہار
شب روگر و نشان نشاننت مات و گہار
بے وڑیں دو گال ملک دینار میر و اڑی ہم گنگنت

بر چنت بہ بتیں شب تہار

پیدا و دنت مات و گہار

بہر کس زانت کہ پولات و دگہ چیز نہ بریت
بے فاضل اے گپ و دگہ ڈولداریں وڑے
بیان کنت۔

تیشگ گوں بولائیں کڑی و کار نہ کنت

مُسلّا فاضل و یک در اجبیں شیرے طوفان
سر و گنگنت اے طوفان فاضل و جد و زمانگ

تمپ و مندے علاقیہاں کپتنگ۔ ایشیاء سر
 عبد النبی بوہیر و ملا بہا در سیم شیر لنگ انت
 فاضل و تی شیر ہتھااے طوفان و روح و
 تاریخ و سیم آورنگ۔

چارت و چار شنبہ ات ماہ ربیع الاول
 ہجرت و دوازده صد و بیست و نہ اصلاً
 آزمانگ و ملا فاضل و ملا بہا در ہر دو و ورنابوگنت
 پرچا کہ فاضل ۱۲۷۰ھ و بیران بوتنگ ۱۲۲۹ھ
 آئی ذات بلیت و سی سال و نیام و بوتنگ
 چھے طوفان و آفت و سکیاں بنی آدم و چہ
 تاوان رستگ اد آئی چہ حال بوتنگ۔ ایشی حال و
 فاضل و چند زبان و بشکنت۔

کوش منتیں کورطان و سر چاں بوت و در سمریں
 گواشی گلما شنتت براران شدا نارا و مینبریں
 بزرگیں جنپ ابیریں بند و بند گاہ کا ملدیں
 گردگیں بگ بے حساب گوک و پرگٹ فابدیں

بے گزرتی منت چہ مال و آنجیل بے لکڑیں
 اسپ زیں سنجیں مہیری پاکڑ و پل و ترڑیں
 من زرد او کار تفتے مرد و زریان و دل لیں
 فاضل و چم و نظر اس ہرچی کیت بیان و آگٹ
 نہ بریت۔ بلوچی و شاعر اس چار شے و ستاح و پہ باز
 دراجیں شیر پر بتگ انت۔ اے چاریں شے
 مہرنگ۔ سبزی سگار۔ تر و و کیں مرکب۔ او آگوار
 توپک انت۔ فاضل ہم یک ہے وڑیں شیرے
 گشتگ۔ ۵

کیڈر و کا بزگی لہیں اندام
 سونیں شاصھی و تکیں شہگام
 زر و ہری زمرشت و جنیں انجام
 ٹوچیاں زینا کی کفنت و شنام
 یا دگد پیا اے چاریں بے مٹ و بے دروری
 چیز چشت ۵
 مہوش و مہنا و حریریں شار

منزل و پھندا فی ترسیں الگار
 زیاد ہیں مٹان ء گدنت تلوار
 ما ہلاں ایرجیگ کننت آسگوار

فاضل ء شاعری ء گیشتریں بہر عشقی انت او آئی
 زبان پیک، خیال برزو بالا انت۔ جاگہ جاگہ
 دینی شیرانی تھا آئی ء عربی و فارسی ء لوظ ہم باز
 پہ چونیں رنگے ء بلوچی کالب ء گیتنگ انت پریشی
 فاضل ڈو مہدار نہ انت۔ اے وڑ آدور زمان ء
 عام رسم بوتنگ پر چاکہ عربی و پارسی ء وانگ عالمی
 زانوگری ء نشان بوتنگ۔ بہر جاگہ کہ فاضل عربی
 و پارسی ء لوٹان کار بندیت شیرانی تہہ ء آ، بیچ
 در آمد زانگ نہ بنت۔

فاضل ترین کلام

منکے سبحان الذی اسرئ اولیات کناں
 گوہراں بھرے دھان و وقفان ات کناں
 صدق و حق علم الیقین سر و خفیات کناں
 نعت سردار نبیاں مدح و صلوات کناں
 صدور و دو صد سلا مشیکش و سوگات کناں

(۱) اے کلام اللہ، یک درے (سورۃ) بگمچ انت۔
 "سبحان الذی اسرئ بعد لا لیلة من المسجد الحرام
 الی المسجد الاقصیٰ الی بارکنا ما حوله۔ الخ
 اے معراج شبیر سورۃ انت "اسرئ" بڑاں "شب
 یک جاگواڑھینگ یا شپ، ہمراہ بوگ، چر جاگے پر دگ جاگے
 روگ یا بالاد بوگ"

ہاک میں زندگی کشش نشء ہیجھات کناں
 دُر جمال و دُر تجلیء کرامات کناں
 بلکہیں گوں راہنما خضرء ملاقات کناں
 گل گلء شاید کہ من قول شہادت کناں
 کحل عیناں تربت و خاک رسالات کناں
 پہلو اں ربداد بیچنایے حکایات کناں
 قصے نوکس پہ گدیگاں مکالات کناں

(۱) ہیجھات عربی لفظ ہے قد انلح اظہو منون پارہ (۱۸) تہہ ۶
 اشعار مجہد اے رنگا میں۔ پرہیز۔ دور بوت۔

(۲) چم و سرمگ

(۳) پہلو ان و اگازیء نام

(۴) پدی مردمان

امر شاہیں کردگار و چیر و سر بسیار کزنت
 مرد و نامرد و سپاہی و الہیہ و حمدار کزنت
 پیر مرد و عا جزاں اندر جہاں پادار کزنت
 نوکلاں گوں نوحوان و نوختاں اوگار کزنت
 کم تو انء کم تو اراں لائق و نامدار کزنت
 بوری و اندکاران گدا و صد پیدگ سوار کزنت
 حلکے سوچیت و یک ویرا ندبے بازار کزنت
 بادشاہاں سرنگوں و ناکساں سردار کزنت

(۱) نوکر۔

(۲) ورنایاں (۳) کم زانتیں مردمان

(۴) دانہ

(۵) پکیر و محتاج

گر گزراں اندر کینار و طوطیاں خاکسار کنت

وار کنت قاروں مسالاں مپساں اتار کنت

عاقلاں سساکن ات کہ کش انگ جنپاں سرے

پر نشاں پیدا کنے انت مانگوہ و بڑ زین تہرے

قائمیں راجاں زہنتگ یک کماشیں مہترے

حاکمی دنت موجہاں عونا کس بے سرورے

نے ضرب واراہت پشت نے کبھیہیں لشکرے

ہم جواب انت و اجہ و گوں زر خریدیں نوکرے

(۱) ہوش کنت

(۲) ڈنپگ

(۳) مزین کوہ

(۴) پکار۔ تنخواہ۔ وظیفہ

(۵) بے پرکے۔ ناسرپدے

بادشاہ سے و تار ابر ز لیکیت بزرگ سے

موسماں ہو رنہ گو انت من گیا ہیں کہہ سے

اسپ تازی وہ صدانی زیر بار انت چو حرسے

آنتنگ مری کچی جلو اوں دیان انت ہر گو سے

کپتنگ انت چہ تروتا باں پشی مرد و اریں نہنگ

گرد و گولاں حملہ کار انت بے گشاویں کور و لنگ

وار و جیران و حقیر انت گر لیشک شیر و پندنگ

پہر و تنگ انت دروگ و یا یاں شریعت برن و لنگ

آدرو انت اسلام کہ کفارہ کنگ گرد تنگ ؟

گراں بہائیں اصفہانی من کدان انت بازنگ

تیگ بے جو ہر در آننگ پر سپاہ و ناک و ننگ
 دنیا مکاریں جنینے داب کزت ہر روج پر ننگ
 یار کزت بگا نہ ہے جنت شوہر و بر پشت و ننگ
 بسکن او فاضل نہ بریت دنیا پہ بیچ کس در ننگ
 گوں نبی و نیک پا کاں بو ننگ ابازیں اٹنگ
 تخت اسکندر کجاشت کلخ کاوس و پر ننگ
 سلم جمشید کیانی تو رو تمپور شاہ لنگ
 سنجر و سلطان عثمانی، بہمن پور و پشنگ

(۱) چالاکیں۔ ہزارہی

(۲) سیل شہل رواجی۔

(۳) بزان محفل۔ باقی پشت کیو ک

اے جہاں آلودگیں تحقیق دار بیت زہیر مالد
 نوش کزت جلوہ یکے و نیش دیگر صد ہزار
 چات عورہ کج روا ہیں مرد احمق شہر بچار
 مرکب و نفس عروانی دیا مدے چابک سوار
 آخر عو در ماندگ مجروح بیت در زیر بار
 کوتاہ اندیشی مہ کن ہیج کس نہ مانیت یکے قرار
 کشیت آباد خزاں حشک بیت انت نو بہا
 ریچگی انت ملک مال و شہر و جا گاہ و دیار
 کارواں آمادہ انت نی آپ تو شک کن تیار

(۱) تا مابین
 (۲) یلہ کنگی انت

(۲) من اول گویم سپاس حق و شاهین ذوالجلال

قادر عقیوم نقاشین کریم و لایزال

عرش و کرسی و شریا مملکت کل صال

ماه و کوکب برق و رعد ابر و باران زریال

شہپر و شاہین و زاگ و گرس و بوم و شکال

باد و خاک آب آتش شمس تابان و لیال

جن و انس و مور و مار و پیل افس و خرچو ال

پیشتر چه بابا آدم نور خا و ند بلال

(۱) منت و شکر و سپت و سنا (۲) اللہ عن نام (۳) عزت و شان
والا خداوند تعالیٰ (۴) قائم - زوال نہ ہوووک (۵) حرکت
گوانگے پر یہ بنت۔

(۶) نور خا و ند بلال بڑا رسول کریم صلی اللہ علیہ وسلم نور
اقدس :-

دور چرخ و حضرت گوں اسکندر و آپ زلال

مہمن و کینجسرو و اسفندیار و ساسا و زلال

گوستنگ انت پشی رگم او پیسریں ماہ و سال

نی ہمے گڈی سراں اپسرتنگ انت گرانیں لال

گڈچہ اے مدحاں کن ات لگوں ریسپیں سنبلاں

صد علامہ آخریں پیداوار انت اے عاقلان

چار ات و چار شنبے ات ماہ ات ربیع الاول

ہجرت و دوازده صد و بیست و نہ ات صاحبان

جنبراں زورے کتنگ چھ لکھ خراجیں آملان

(۱) سیاہیں جمر (۲) آبادی دنگاران کوچگان

سرسری چیرات گورتان گوں نگیگیں ماواں
 گوارگی امپسنگ انت استون گوں ہکویں شلاں
 درفلک نیم سماء رعدا پہ سہیت گرنہ کنگ
 نو یہ نو ذرہ بہ ذرہ سر زمین پر چنڈ کنگ
 کردگار و قدرتوں کو ویاں سر چنڈ کنگ
 کل قدیم طوفان بسا نہیں مہتراں پاسد کنگ
 ناگمان و بر گور و شہ گور گیا ہیں پر پستنگ انت
 من لداں سالوس اشکال و پنگ اش کشتگ انت

(۱) پورے رچک (۲) بزان چہ آپ و پرت انت

(۳) جگر (۴) آزمان

(۵) گرنہ (۶) پر پستنگ و ملاکت

(۷) مزنیں کھور (۸) بتلگنت -

گریشگانی اثر دہا اش چہ دیاراں کشتگنت
 چپ و راست مروانی صلوة و مناوی رشتگنت
 تخت و بالشتاں پری پکیر چہ و اباں جتگنت
 سرد را و پاشپاد و عو کم پہ کوہاں رشتگنت
 مرو کا مداریں نا کا آچہ حیا لائ گشتگنت
 آن زمان عقلون نفیرات دل بلولت احاطیں
 چو دیار سچیں ملاں جو ہار کتگن جمما ازریں
 ملکز اریں آپ اشگ شہر آپ بند میزریں
 گلشنین بازار و عا، قصر و ماڑی خیبریں

(۱) کوکار و سنو ات

(۲) گار و بیگو ۵۱ - بوش و پرتگ -

چند ماہیروں ہزار نازیں کنیزک چاکریں
 دلربا و چم خمار و کلی بانک درمگوریں
 کونٹ و کی و کلیم و پل و نالداں زیوریں
 گجرات بندیں لہیپ جل گالی بے گوریں
 ترشنت لوہی تاس تلی کرشو، کدہ آپریں
 باز مرٹا اور گنی و زرزوال نام آوریں
 کارسری جیت گلہ آوریں و یہاں بزرگیں
 باز توواں دار گنی و میرو کہد اہتریں
 حلقہ گول والا نگہ و جادو گر و حور ساحریں

(۱) چند ماہیروں ہزار نازیں کنیزک چاکریں
 (۲) کالیگر۔ گوک۔

موزہ دو سچ و زر گرو لو ہار و ہند و کا پری
 عاشق و ربالہ و ماشوق و محرم خاطر
 صد شناسا و گریب خویش آشنا بے دریا
 سر سترش و مطرب و افسون قلندر مار گری
 بر و ہیناری پٹاں آہوج و گیا باں چری
 پرات انت چہ درنگ اران بانر و قمری تیز پری
 سول قلات کندشہ چکت و شال تلنت جان وری
 گوا لٹے کلما شنت ہزاراں سند و نار اڈ پیری

(۱) موچی (۲) اگازی و شش کش

(۳) تاہا پین پیٹ - (۴) سر پگ و کپک

(۵) کو بدی کنتار جاہ

(۶) ملک مال کنگ - ملک

بزرگیں جنپے ابریں بند و بند گاہ کا ملیں
 گردگیں بگت بے حساب گوک پرکٹ پاہیں
 بے گزر سیتنت چہ مالء آجھیل بے لکڑیں
 اسپن سین سنج و مہیری پاکڑ و پٹ و ترٹیں
 من زرغ او کارزت اش مرونریاں لہیں
 از خرابات پہ خرابات گنج پہ گنجے و گر
 بلخ و بولان و بخارا ملک طوطی لب شکر
 یک ترط و سیدنگار تننتے بر و بیابان و لہسر

(۱) و شبودیں - (۲) ہندوستان

(۳) بک جاگہ - پوری

(۴) ناستنقے -

گندمی دور ^{دشت گندمی} چو آسیاب ^{دو دور}
 دور طائوس و پرند ^{دور گرابی} شد گزر
 جلوه ناکین ^{قرص} تابان ^{ناپدید} شد از نظر
 خاور و نا ^{بید} آن ^{جمله} و گران ^{د سفر}
 تیره و ظلمات ^{یکتان} ات ^{جهان} خیر و شر
 مال و میراث و محله ^{از متایان} سر ^{په} سر
 نیل و نو ^{کاپس} محیط ^{من} زرد ^د ات ^{نت} ات ^۲
 شکر ^{منتگ} مر ^{حدا} یا ^{که} م ^{بایتین} بد ^{بستر}

(۱) (گوش - تک) ماه

(۲) تیلانک و دور و یک - مان برک .

(۳۱) حنی بہا باریگ کہ حلب رندہ جاگہ ات

بوسعیدانی شہر نزار گنج بس باکچہ ات

زر و زمزی تکتگاں میری تاکچہ ات

بوران جلو ان و شیران پچنگ حیمہ ات

گرگ ات تبلانی، داموان و وہ وہ ات

برصلاح و نوشیروان عادل کامہ ات

حمزہ بوسلطان و زمان شاہ و بارہ ات

دشتر گوں عمیرس حمزہ و پیوند نامہ ات

بوزر و جمہر اتلگ و قول و وعدہ ات

(۱) حلب رندانی بندر زانگ بیت۔ دگر شاعرے گو نشیت۔ ع
از حلب پھاڈ کایوں۔

(۲) بوزر جمہر۔ نوشیروان عادل و وزیر اعظم بتیگ

بادشاہاں پہ جبری سا ہیلاں سرہ انت
 چتر عہ بازار و گنگل ورنڈان شادہ ات
 پیان شمشیر رورہ و اماچی ورہ ات
 پہ یزید و کوش و قیرشیاں شادہ ات
 چل ہزار رندے گون ات جنگ کیوہ ات
 پہ یزید و کوش و قیرشیاں بہتنگ
 کر گئی زینش کشت و تیش سجتنگ
 مہیلی آپلین و رنگورس کاراں کج اتنگ
 مزلاں سا سارش کت و صحابش بہتنگ

(۱) کچھی بڑبڑ کے نام

من جگین سالے نشنگ زیداش سیل کنگ
 آخر رندانی دل عدوی میل کنگ
 گوشتک سلطان باری و قصہ پگرات
 من گہہ در بندہ اشکر گنجیں حیدرات
 نصر دین من کیج مگس جامیں بکرات
 مندو اجام پور و حسین تلاجعفرات
 وزک و ہاشم خان ات و سرحد کمبرات

(۱) ایرانی بلوچستان غر جاگے۔ (۲) دہلی۔ ہندوستان و تخت جاہ
 (۳) ایرانی بلوچستان و جاگہ چو کہ گشتت۔ نہ گہہ گہتر و نہ قصر قند
 (۴) مندو ایرانی بلوچستان و مکران و چار حد و ملک کہ ملافاصل و
 ہنگین پوتنگ۔

(۵) ہم پشت غر جاگے۔

تَلَّ عَجَلَابِ اوستگین راجانی سرات
 بیلوئے عالی نوتک اودتی چاکرات
 سسی ہزار موسائی عمر کوٹ و لشکرات
 سندھ و طابیران پہ حضور کلین نوکرات
 چہ دگر بے دینیں شہنشاہان زیات ترات
 جدو و سنگینیں ملک گندیں عومرات
 مہتر و شیر گرت و پیگورائ گرات
 جنگ مان ایران و مشہد سالے و ستہ برات
 زحم جنیں بی بگر و شکارہ شاہ و دخترات

کنوانی و صدع ملک میران پلیسرات
 سدین بکالی چه بلوچ و صدع درات
 گوهرام گوں لاشار و نگسیان مرد و درات
 مندره و چوٹا و کلا آشاہ و برادر ات
 اودامن گنداوگ محبین پوج و سنگرات
 کشتگ گلینتس جلا و ڈیہاں درات
 بانڑی آ پھ توکل و مردی لانتگ
 گوں بزرگی سرچوٹواں لال آ جھتگ

(۱) سدین باہو و گور و بوتگ و بلوچی و شاعری و کرتگ
 (۲) گنداره و کچی (۳) جلا وطن

دلی سے کپتنگ بادشاہے چاکر کتنگ
 چہ دگر ندانی رنگاں عالی ڈکار
 مہتری تہلاں گرتنگ وشنا میں توار
 سے صد شہست و شش نواب پر و شنگ قہار
 مردیائے چار نیتنگ و تی چار روچی مہبار
 کوں شما کپتنگ آخری ناموس و توار
 عاقلیں مردان شہر گرہر چند انت تہار
 شہر وء گروشتاں لٹاننت مات و گہار
 بہرچی کہ رنداننت یکدمے دنگوشاں بدار
 اے مہنی سو جانی پدورندان شہر کپار

اے منی سوچت نصیحت انت سرجم ء

بھر درء نامرد ء نہ بئرت نندارت بے گم ء

دل نہ بہ آات کہ مرات روچے ا لم ء

نیکہ چہ خضر ء کا گدے گپنگ مردم ء

مرد ہما انت کہ مرتگ انت براتانی رسم ء

نام اش مان اہیت من جہان ء چو رستم ء

منی نصیحتیاں بر حقیقت باور کن ارت

نیکہ چہ پیرنیاں بنا ہے دیگر کن ارت

مہر و دوستی ء نیکہ یہ سیم و زر کن ارت

ممولین تا واناں کشت ایت کاراں شر کن ایت
 دشمنین مردان و ہما سنگ و سر کن ایت
 سخن سپریناں در و بر فر زندان کن ایت
 چہاں گوں ڈاونی کمندیں گتاں کن ایت
 ملکان تالاج و شاہاں ماں گورگندان کن ایت
 ویم آء پہ ناراست و نیگیں سندان کن ایت
 چل ہزار رندانے کلام لک نہہ صد ایت
 و ہدی کہ جنگ عو باری آء پہ نیک و بد ایت
 ہوت اگن کمین ایت مزارانی ایشید ایت
 من کینک آء گراں جا بہیں نو حافی لد ایت

نتی ہزار برات رواجہ گہ گستی کنت رواتنت

ناتپاکی ءچے شمار اکٹ ونپ انت

ایرشتگ روح مؤگندان کہ دنیا ء شرپ انت

من ہمکے اجاں بن جنیں آساں گپ گپ انت

دائم پہ چہواہ وکلاگاں گج وکپ انت

ازھے کاران آہنیں در بنداں درپ انت

گوں دل ء بیلاں کہ بزوسیاہی زیادہیت

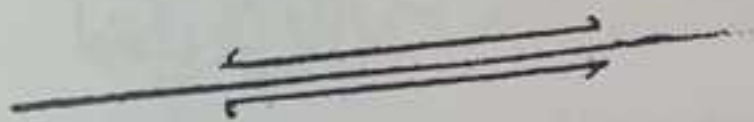
من ہزارانی تور و ء سیدہ نار سادہ بیت

ہرچی کہ رندانہت گر حقیقت ہمراہ بیت

مہر و دستیا و تپاک و یکجاہ بیت

نیک چہ شاپانی درو دست کوتاہ بیت
 تپہریں گئے چو تاراں بے راہ بیت
 پلہیں مستانگے ماں بشارتہاں واہ بیت
 گوری گنج و مال کس عنادار نہ کنت
 آچہ مردے کہ چہ وان لہج دار نہ کنت
 یکبرے سستی وعدو بارہ وار نہ کنت
 شکلیں و ابعدیدگان بیدار نہ کنت
 مسکان من ڈال شاہیں بران آثار نہ کنت
 مردوم دعوائے بے دریاخ و بے وار نہ کنت

بس کن او فاضل عاقلان کس پار نہ کہنت
 نیشنگ گوں پولاتیں کہڑیاں کار نہ کہنت
 کہ چہ و دیم ء شاعر د کہ گپتا ر نہ کہنت

(۳۴) با گانی کسپو در سبزی
 طوطی زمیل و ووشس بنزی
 احوالاں بہ بر وشتیناں
 اے خطاں قلم کشیناں
 اسرار اں مراد بکشیناں
 بندایش بانزلان کشیناں
 گوش گوں کہر بائیں پہنگ
 دابانی گکلیں مہہ رنگ

پرے نشنگے دل تنگ
 سازے چو گو شو کیں چنگ
 ہر وہ داب کنت نو دی شل
 گندیم گونگیں گر کی تل
 استین و پیا ہیں تر و تگل
 رحم کن شپ چہراگ سرا دانی

(۱) سنبھیت و ٹہل رواجی لوت

(۲) مچ ۽ گرگ۔ ناز رکہیں پیش۔ کے زرد چک انت بلے اسپیت
و ناز رک انت

(۳) پیش ۽ تاک و شم و توک

(۴) روشنائی۔ روک

(۵) کل۔ لوگ

گنج و قیمتی . نیا دانی
 کو لیگاں تئی . پادانی
 آسگیوں مکن دُر دانگ
 پہکیں اشرفی چانگ
 بالادرات کنگ دیوانگ
 دوشی شپ بزرگ پاکین
 درین ہتلی سیم ساکین
 ماہے دہ چہار بے باکین

(۱) وند آرت چانگ کہ تانگ و پچگ بہت

(۲) ساق . ران . پارسی ساق سیمین گوشت

~~~~~ * ~~~~~

در پشویں سہیل جبراکیں
 شپ من آخرء لکچ بیت
 پُر نوریں سحر گنج بیت
 ارمان پہ وئی چروکے
 نشگ ہمسرا نی توکے
 بروانی کمنڈانت توکے
 داگاں دنت دل بندو کے

(۱) سہیل و استار

(۲) شروکیں

(۳) خیام

(۴) دل بند بسنگ

÷ ÷ ÷

گوش کن او جنک مہرہ دمین
 لستائیں یہاں نوک زمین
 ووشی نشنگے بے سارے
 سرگوں زربشتیں شارے
 گردن گراں مہبائیں پارے
 بخشا نگ ترا ستارے

---

(۵) وش گوئیں قمری بیا سخن دہن

مُرگ، وش آواز طوطی الہانین

کپتک منی بالاد پہ گمے گرانین

مُشکلین کاراں گٹ و حیرانین

ماہلیں دلبر و خترے جوانین

حکلی نرّیک وراہی آسانین

قاصد منی پیگا ماں پہ برچوشء

منی سلا ماں سرکن زباد موشء

تو مکن و سوس پر منی کوشء

---

(۱) بند (۲) و سواس. (۳) کشگء

من نہ ترساں تئی وارث و خلیش
 ہلک و ٹاکور و مرگ و اندیش
 پنجگ و ریش و سر مٹا داریں
 عہد و قولانی چو ٹوسپہ ماریں
 ہتلی و لگوش و بدار پارین
 پیسری قولان بچتے پارین
 سر منی شیدا دل پریشان انت

-
- (۱) خویش و نزیکیں مردم
 (۲) شکان و پیگور
 (۳) ترس و
 (۴) بد بظنی کنگ و وعدہ غلافی -

پہ کمان میانِ دل مہنی مانِ انت
 حق بر اتانی گردنِ گرانِ انت
 بختگے ۽ پہ ماٹکس و تاوانِ انت
 لال گوشتے ماہے چار و ہی رکتی
 یا گرو کے ماں کو ہکرے پستی
 یا انارے کہ پھیتگانِ پستی
 گروہنگاں بیماریں دلوں کشتی

(۱) بس گرو ماگ ۽ پور

(۲) پختہ بوٹنگ

لال بہا نے کہ سنج بیت لسی
 حصّہ و بہرے مان نہ انت کسی
 گرمی سستاریں حدابکشی
 لال منی چٹاں چو گلندام انت
 صورت و قد و ڈیل اندام انت
 من گنوکاں چو مشل بہرام
 خسروء شیرین برتگ آراء
 عو مرچہ بی بی ماسپوئے نام
 شہ مریدات گوں کیگدیں عالی

عاشقی بیخ روح بوتگ آسانی
 عاشق ات شاہ کشور نامانی
 سیفل و بیکو تر حراسانی
 عاشق و محبوب انت دل جانی
 بکر ملتانی آرکو ذاتیں
 مرئی کیتگ پھل و سو گائیں
 چون کتگ بی بگر شبہ کیانیء
 گوں وتی نودء لظ گانیء
 سوار بوت سیاہ گنبدانیء
 آصدوات گوں شیریں کتیاء

ہر دو کاں بستگ قول و تی سادہ
 کلّی اشتنت منا پیسری جاہ
 آشلنگ ہا پہ ما و نین راہ
 جرت انت کیا فی قصر و بارگاہ
 میر کلیر و گوں آشکاری
 حاجر تاں باگیں دشتیاری
 مثل مجنوں آں لال توئے یلی
 دل منی سسریچ انت گماں کیلی

(۱) سسریچ - ہر کنت

(۲) کیل قدح

کدہیں چم و چوٹواں تھیلی
 قد و بالاد و صورت سیلی
 ہرچی ہمے سوداۓ ترا نیلی
 زندگیں رو چانی حد امیلی
 عرضوں ایش انت گون لبریں مہنگے
 عاشقاں باز کرتگ پے رنگے
 گوئرتو ریچاں من دل ۓ رنگے
 مہر بان بنے تو پر منی کارے
 واہگ و جاراتے بدے مارے

لانک بند اں پہ حکم ستارے

سویب لوٹاں چہ شاہیں و اتارے

مہر بان گواہیں کرو کار بیت

سہیت و ہنہ چار و پنج پر کار بیت

آہنت باللہ آشکار بیت

کیت گوں بالاد و چار بیت

کد کدیں بیت کد کد ام روچی

سیر و پر داچی جم ہنناں و وچی

---

(۱) سویب و توپی . کٹ

(۲) سیر و گد و پنج (۳) پنج کنگ

(۴) دو پنج کنگ

پہ تپاک قول و وعدہاں بندیں
 ہر دو من چار کل ہتہء نندیں
 منگتء کوہیں دل تیارء بیت
 تیگ برنا کیس زہر مارء بیت
 گروہگ گول انگشتاں ہوارء بیت
 بس کن او فاضل تھی سخن یکے
 کس پئے دنیا ء مکنٹ شکے
 ہھر کس روت کہ راہ بر حقے

(۶) کیپوت چاہی من و کپنگ ہزار کار

گموں بازانت جلال بوگول بار

ترا سو جے دیاں او مرگ گوشتدار

منی سوج و نصیحتاں دل و دار

چو مثل و شریں بالان و دوستدار

شہد و درنگاں سیاہیں مہر اوار

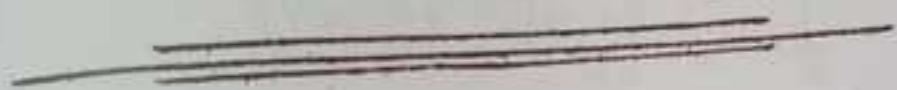
صباح و مہر لکائیں صورتی چار

دل و سوناں و پین سرجم و بیاد

سلام گون انت بودان ء زری آن

علیکم کهر بادان سانا نو ژریان

په اے خوبو رتس لال ء چرئیان

(۲۷)
 بیارات منی شامی مہذبیں رہنداں
 یک بہ یک داناٹیں خرد منداں
 ناآپہ ناآشیر سمیں ملک گنداں
 صورت و دلگیریں جگر سنداں
 زنی شکار عو پہ سونہیں آپ بنداں
 کیف جڑی بیت انت گون من بجاں
 من پہ نادانی نوش ات انت چنداں
 داتگ من و سر نالے گنوک رنگاں

کیفایہ عشق و مہوش و نوشان

شب چراگ مہلنج گون و تیغیشاں

شدرہ و مرجان کنت ماں گوشاں

شعیم گران انت گون زرگری ہوشاں

نیکرہ چہ دیدارے پرا موشاں

بہر قدر کوہیں خاطر و پلاں

مرکبی گمراہیں دل و حبالاں

شوکے و ارتنگ چو گوات جتہیں پلاں

سراپ کنان انت چو کہسری نیاں

دیم پما باگ و سرتگیں پھلاں

من حیا لانی صوصوئے نیلاں

گوئر من بیا حاصیں شرمے تکرار

مین گلابان من قدح و یکبار

مسکلی جنت و پاک کمرت گلزار

بہنی کبگی و کا گدی منقار

برورش مال ایت رشتہاں یکتا

ورد باں سیم و باہلی چا بار
 لکڑی میان و کاہلی کڑ یار
 سنبل اش نندا انت و کن انت تمیا
 پہلہیں شارے من سرے سمیکار
 گردن کوچی شاد و زیب و نار
 را و مجنون و سو سنہیں گیوار
 بار گیس بورے سنج بہت شیشار
 چو مہین مستان و کئے بے سار

دوستی من درو بعد سحر گاه
 ریتوں تا مہینج و دوار جاہ
 ہمکنار و گول دوست و دلخواہ
 بست کنگ لال و من اول ڈاہ
 "ورنا" کجا کردے مست و گمراہ
 نیست ترا پرواہ پتی ساء
 من جواب داتنگ کل و زیباہ
 زی من و حجونناں و بعد بیگاہ

دانگت پرخ و آورنگ تئی جاہء
 حنی منی دلیء ہمد لیں و سیاہ
 تو پہ من شیریں من پہ تو پر ہاد
 حاص منناں میریں چاکرے اولاد
 نازاں منے بالادء مجن شمشاد
 گڈ چہ عیش و سریت وز یانیء
 جہہ جہیں تخت آء آکیانیء
 دست من بیکان جت و نانیء

لے سردار اعظم میر چاکر بن شہک زند (۱۵۵۱ء - ۱۵۵۲ء)

یا نصیب چچی کن پہلا نی ء

منی کسا نکلیں دوست و جانی ء

کیپتگ من را پیشیاں بدانی ء

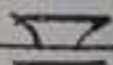
سرگسر بیت چہ دور فانی ء

فاضل تو شیئر و شاعری کم کن

نالگاں ہل و خاطر ء جم کن

رحمے منی کلا نی صسنو بر کن

چہ دل ء مئے گیشیں گماں در کن

موسمی تل ہو راں الم چو صیمہ زوی (۸)

اگر گواریں کہر با شہنشاہ انت در ہدی

پر تماشاے ریشکوں سیلان ندی

من چراگ جا رہیں شانگنت گل بیک دوی

مات و بائی گوں انت قسم چا صدی

یکدمے ربارا کر گوں و اگشتوں پدی

بیقرار بوتوں از کم سنگیں مہول

من جبر گپت چہ احمق در و تانی دل

۱۔ باز مردم گنتت ترہور۔ ۲۔ کھور سے چم
۳۔ ترہور۔ مات و بائی

دل چیا شیدا بو تک و نانے پہ گُلِ ع

یا سرِ سودا غر بدے صد مستقال طلا

یا میندیش و پیش بہر مردی کو گلِ ع

یا کفنئے سو بے یاد رئے نیش صد بلا

گوں من ات یک کتیں صفا ہانی دیگری

راست غر طان چپ گوں کار چے مہتری

سیل و پلگور غر تما شائے کو تری

کو چکاں بیکا ہاں جرمندانت نو وزری

من کنت کا بزرگی سرکش ایت کو بھری

رتگیں کٹے گپتگات قمریاں مسنت

بے گنت ت کہ کمنشین ماہ و من ات

ماہ و ماون پہ ششگیں سیہ بندے جم ات

آزھی قطار لگیں مرگانی رم ات

طوطی گوں بانزء چو پہیل تیگیگ شم ات

شد ریا ہون تنگدیں گے ننگرات

کا گدیں بادگیر نقیب سیاہیں چاکر انت

زرء کُنڈیگ پر کلّ و گوئے حکم انت

بے گناہ قیدء من کمانانی شرم انت

یسی گل گرک چرخ و درمماں گولتگنت

تیر و بندار تخت سلیمان ایرکتگنت

رینہ و دہکاں گوں ان ندر جندگانت

مُرگ زری من بارگین چوبان رنگ انت

بر دھلیں شخانی ثمر حونی رنگ انت

موسمی ترنج انت من گوئے عیسیٰ گزن بر انت

گر کش اندیم آنت رتب شینکاں چه در ننت

شزتی چارین چو نهالاں نوک ستگنت

کالب قدرت نیکه چه کیا ماں کستگنت

نقره یل میخ اش نیکه چه چو طماں گوستگنت

دور و آشمس بر آنگ و الیل و متگ

سید جهان گیر بر سرے گیری جتگ

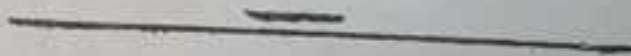
چاکران دور و شمش لکین آچار کجنگ

کالب استنت درست بیت نام الپ شکر

سه صد پنجاه یازده صد کن را رایت مکر

ابجد غ ساسا کن اگر دانا ئے ستر

بس کن او فاضل دوزخ بر آس کن هتر

(۹) تیر پر پی چاہی گوں ترا عرض انت انتظار

مرگ ستاھانی گورمن و ڈیل و گر قرار

منی دل و رازان و حقیقتاں گوش بدار

با گچھیں تمپ و ماری و حمان و کپ و چار

نشنگ من دیوان و ملک گسندیں تا جہد

بندگی پر پاتے کن چاہی صد ہزار

گر تر ابو اڑتے بدنت سلطان شہریار

پروتی تمشیں بانزل و بالائے سوار

۱۔ نوان و جاگہ و مندر و نیک و انت

۲۔ ابانہ۔ موکل

کور جو دال حُشکا وگ کپوت مولشتال مہوار
 پہ تھی دیم انت منی مقیمی شہر و دیار
 بُر و گیا بانے لائقیں پہ سیل و شکار
 سرنگن عو شہر و بالائی چاہ عو کن نہار
 ناصر آباد تا گور یانی کہن و کشار
 بالال گنار و من ملک آباد کن توار

۲-۳- برود ملک انت

۱- بانزلاں

۲- ناہاری

۵- بیگ

۶- مکے عو نام انت شیران جواد کریم کہ انگریزانی یاگی ات دنظم

پتھ دار عو کشت گودی عو بوتگ -

تند مناسیہ تاک و سری لاتب و آشکار
بر زبان و شیش زیل و الہانے و در آر

پر تئی ویم و در کپیت ماہ بے گیسار
سنگہی دستاں گتے زرہ پاپیں کنار

اندروں جاھے تو یک مہلج و وچار
نہتلی بے علییں گہا رانی سروری

شاہ و ت زانت کہ نیت تئی ہم نیاد و گوئی
چو گیش اہولہ گانی امبوہ گوئی و

چم جن و پیریز کن مسنافق و ناشر و
لہ کبیر

پہیڑ و جاودہ اش کنگ مہلج باز تر ۶
 مرگ ترا بس انت زیادہیں نیادگول درو پ ۶
 دیر نہ نندے او زوئی ۶ واگشت کن پدا
 صعب و صادق ۶ بیاضما کلائی دپ ۶
 چو مراد ار ۶ گرد و مال مرگانی سر پ ۶
 تو من ۶ معلوم و ار بکن کل نیک و بد ۶
 بسکن و فاضل تو محن ہچو شین گپ ۶
 پے ترا رحم کنت رب ہما مرگ ۶ ساحت ۶

لے ساح لے مجلس لے دیرین ذنناں
 لے برگرد - دائر گرد لے رد ۶

کج کجے بیت چار و ہی ماہ ۶
 وت ترا در اھی دنت سیا جاہ ۶
 دراج مکن گام گیجاں پیا راہ ۶
 صد شپاں یک روچے کئے چاہ ۶
 چو لووریش ماں دست بدخواہ ۶
 تو ہزار اے پونہ ورے رند ۶
 پر تشگیں دست چھ نہ ایت بدخوا

۱۱) تہہ رنگ فریباشی دوستدار

(۲) وعدہ و قول - انگریزی ۶ (Rendezvous)

(۳) تہہ رنہ بند درگ اور برابر بوگ

ڈیلیوں کی روچے انا گاہ شاد ہی در ملنگز ار
 من سبجبل جنگ و من گلشن و دیستگ ہزار
 من مچ و گوری و دی ات نے سمندر نے ہزار
 کبگی بیاں و شکر خارا مگیں اند رہبار
 کام شیف ات ریں بروانکے لرزنت در قطار
 لڈگ و طاؤس و کلکیں کامت و کوچی قطار
 آھلال ابرو من و مجنوں کتگ چو ذوالفقار
 در فراق عشق او اندر گموں سیل و نہار

(۱) چیم (۲) بیل ہزار داستان (۳) بردھی بوڑھے۔ سر

(۴) جہل (۵) قد۔ ڈیل

میز نم در نیم شب کو کوچو قمری بے قرار
 بیلبے با وصل گل جان مسید ہد ورنو بہار
 تیگ وت و تھنا من منڈی جگ شدریں وکاب
 اسپر و سیف پوری داشتگ بسیار من بہ تاب
 چہیں دست و آگ و از تیک و تون و انت راستیں رکاب
 گد و شاہیں و جہتوں پخیں زہ و ترکی تناب
 جہتنگ گلگون رو اہیں عار بی عوبے حساب
 من بشارتاں حضرتات گراں مہولیں لیلی جناب
 سرتگیں لیلی و رب ات در مشکل و در خوشاب
 ۱۱۱ فی ذات و سواری مرکب (۱۲) شپ (۱۳) گڈی پاس

من الف قدء تسلی داتنگ و شمعیدین اجواب
 خادماں سنگھارا اٹنگ پنجاب و شمش گرویں تنک
 بزمن و گیر صنم یک شاہ و چار شاہ علیہ حق
 گر کسے ناباور انت بھور شاہ بوسے بتیں بہر ہوس
 نیت مرا ظلمے بسر کوڑان و ڈال ہر نفس
 المدام گویاک نہ انت طوطی منی اندر نفس
 پرخ لیتیت انت دنیا ہم نہ مان ایت انت پر کس
 ہر کسے زین جائے میدان تاخت پیچر و زمی فرس
 بسکن او فاضل او و بہو و گیس گالال و بس
 (۱) پک و دوش قیدی (۲) دروگ بندیں - جندی لڑتے

کراهمگانی چاهمی کینودر و شش زمیلیں
 شترتہ و شیشار گردن و شہیر بانزلیں
 چم تہی سہر و ملکیش گردن بخلین
 آہوسناکین سنٹ ات مہر ازہ بلیں
 مہلبین چنیک انت تہی لوٹنگ ہیر و جا پلین
 آپ چماکنڈال تشکلین رودان عصار ملیں
 بیابریز در وقتان و بسر پگیماں دلیں
 اودغ کہ آہوگی تتار عین انت ماہلیں

بزرگ بر خیز کن، شاہی بازارے جا لیں
 پر کھیب نشنگ ہتلی سنگیں مہو لیں
 شر سرو بے عیبیں سمن بر مہو چا لیں
 مئے سلاماں پہ در حد شین لال و بگوش
 محرم دوستی ودلی اسرار ال بگوش
 گوئرسن و ہمراہاں جئے تیراں پر نکش
 بے گباریں ماہ سے ویک و چار و شش
 پھرتی چینی و کتارے بو سے مکش

(۱) نکشی . کش و کائی (۲) چار دہی ماہ

آخرء کار بستوں و تہی دُور ترا شیش زباں
 شست دستان من کسب راستی و چہاں

تنگوں من دُولے پیا دُر عین و لبان
 شپ کہ چار پاسنت گم چہاں قسم و گول مننت

قسمے چہاں قوبی جیا لاتاں زیبا بت ترانت

قسمے چہ نوک سچیں کڈی سداں تیز ترانت

قسمے چہ الماسیں پلک تراشاں میش ترانت

قسمے چہ گران باریں گران سنگین ترانت

---

(۱) دُور - تہی - سازد کہیں - دشن گشیں

ناؤ گانی بُرزیں حدنگھاں ریزمان گراست
 بیات مٹے شاہی شیرتیا کیں براہندگان
 من گمانی رنجیتگیں اولاک نہ باں
 قول انت کہ نوکیں آدگارے رنگ کناں
 گوں وت ء مہ رنگ ء گماں ہمتنگ کناں
 مھری اگرارے کتگ من گوں ولبر ء
 ہینو کہ بی بی ماہو ء کت گوں او مر ء
 بی بی بلقیس ء گوں سلیمان پیغمبر ء

قنذھار بائیس شہ سلیم ات گوں سپیکر ء
 قیصر بہرام ء جنک ات گوں سپیکر ء
 چین ء گل اندام گوں شاہ بہرام زرہ بر ء
 سدھ ء جاموٹ ء چون کت گوں رانی بکر ء
 بصر ء مریم گوں حسن خان جعفر ء
 ملتان مریم سم کپورتیں گوں بکر ء
 سیوی ء تخت ء عالی دینار گوں چاکر ء
 رندیں بیگر ء چون کت گوں شاہ ء دختر ء

باگین کثیر و کثیر بر گوں حیدر ء
 لک ء فریاد ء چوں گت گوں شیریں روبرو ء
 کلمت ء نامانی صدہ ء گوں کبیر ء
 آوفا داران گین و تی و اقلنت پیسر ء
 دشتیاری ء میر کلیر ء گوں حاجر ء
 من و تی گوشان اشلنگ دیتنگ و پتر ء
 گیتوں صیرتیں رند پدے گدی آخر ء
 ہنچو کہ پیشی عاشقان کرتاگ پیسر ء

وعدے بندال گوں مزین نامیں کو ترہ
 بسکن او فاضل نیست ترا پرواہ کن سرہ

بیا حقیقتیں مَعْدِ مَعْدِ حَبَانِ
 را سگیں شاپلی مرگ سلیمانی
 طاہر قدسی باگِ رضوانی
 رازِ رَبَّالو ماہِ تائبانی
 سون و شپ نمبِ صحابانی
 قاصدے پیگام و جو ابانی
 گرد کابی تو چہ گآں سستے
 اوبے شامانی درِ در سستے

---

۱. مرگ سلیمانی . شاپلی کردس (۱۶) حقیقتی مرگ

زور منی ز پتیس پوپیل و صیراں
 باڑنی بھنگ و بر تنگیں پیراں

بندش گوں پروکتیں چٹ و چیرٹاں
 عین کن بڈزا بہ حکمت پیراں

شیب گر چو سیوالی پیش تیراں
 جہل اثر گر سندان دبر ز چہ مات پندان

مال گوشراں بے چہ تہر و سندان
 کتھے اثر کوھی دو مگال دندان

شتر حیاں کن کہ دور نہ امت چنداں

بے کچی عا جا گئے کہ اردو بنگ نامدار امت

گندے ہنکینے و محضری ہند ان
 ملزار پیدا ک انت نگار کوئی
 سرشم و ہنبوہ غو دیار مورتیں
 براں منی کانیں محقر انت ہوتیں
 پریش کمان انت ونگر انت چوئیں
 پر ادب الماسی بُراں نزار
 پر کے تندر دید گال وازار
 جلاہیں جا ووجا گہاں ستبار

(۱) دوار جاگہ (۲) گردن پینگین آہن۔

شہ گوزال شتء شیبہاں ریبہار
 چتواں کرڈ و مو و گاں انگار
 چہراں ترانج و گرک کشاں گپسار
 مکیں میدان و سر مگیں بازار
 دور کمان انت و شمش تک انت اچار
 یک گوڑے مال و یک گوڑے مال دار
 پیش دران پیدا کنت پرکی دیدار
 اکہیبانی سچوئیں شیشار

شتر پہ مگناٹے کستاری بے
 بزم و باشت و شپ دوا ری بے
 لال اگر تر و تانچہاں ریچی
 پُرسریانی بیچے ہیچی
 گردن عا بندایت گر لہیں بیکاں
 ماں سر عا سائل کزنت سر آستینکاں
 جوڑ کزنت بو و مہلب و میکاں
 جنت و تی سیاہ و ڈکٹیں گجگاں

کے میدہ سیاہ و بزیں کو۔

بیدی سرشاه و تراشتگیں هشت اُنت
 آکه من گروها نال دوئیں شست اُنت
 سنش سحرانت و سینہ اش پدت اُنت
 ماهش فرض اُنت و گوشه اش هت اُنت
 داب و ڈولانی شمہی گوشت اُنت
 آبران لال و حر میں دست اُنت
 باز بگوئش نو دے ایلہا نیگ
 روضہ بغداد اے جہا نیگ

اے مانی سنگ

میٹل و مورت ۽ سر شماینگ ۽
 سر منی سودایان شتر ا بھیناں
 کپتگ چہ مات بند اں کندنیاں
 گم چالے و عاشقی چاڑے
 اے دگہ شکل و آدگہ کارے
 سرھو اباں ما جُستناں میناں
 کُختاں شتر ماں قدح ۽ کیناں
 گوھریں شھداں پہ لب نوشاں

من و تى جانءِ پره نمت پوشان
 نسي نه مان انت و بر سهناں پوشان

پد نه گردان چه وعدھے دوستان
 دل منى روشن بيت گبارانى

صده منى مستانگفت سوارانى

قاصد انت پيگام و جوا باني

رحم بكن مه گونگ كهيبباني

گول منى بالا دعوىمكن زرياني

بسکن او فاضل تشیئر و چالانی
 هر کس روست پیرا و حقانی
 لم یزل تهنساء و ست مانی

بیل کپوت کو کو ان زھیر نالیں
 قاسمی چاتے مرگ اول سالیں
 کراھیں طوطی مرگ شکر گالیں
 منی نصیحتاں زیر نہ سر حالیں
 پیشے سانسار شپے روح کن
 راہے چہ ملامت چاکرے سوج کن
 ہلبیں چینیکاں لوٹ و دپ لوچ کن
 جہل بندے اور زعہ ہنتر ا رکن

نے جاگے (۲) ایرانی بلوچستان و جاگہ کہ مندے نزدیک رات

با پتال اُنْدِمِ اِنْت کِپُوت سار کُن
 راسکث ع در بندان نند و پم چار کُن
 فیروز اَباد ع سوچ و گسار کُن
 دِل ع پهلے راھیں شے سوار کُن
 کوھد ری شہر ع دوست اَنوار کُن
 پار و د ع کوٹ ع سیل و بازار کُن
 میر نصیر خان ع واب ع بیدار کُن
 گند شکر خان ع گول و ت ع یار کُن

۱۱۱۱ ایرانی بلوچستان ع جاگہانی نام د (۲) ایرانی بلوچستان ع جاگہانی نام د (۳) ایرانی بلوچستان

جاگہانی نام۔

گوں جیاناں ءِ عہد و اقرار کن
 چاشت ءِ گوں تاج محمد سعیدار کن
 نشگ کمان میاں من گواترے نکشین
 قدحیں چم ادیپونز کلم کشین
 بیامنی گیتاراں سیر و شیش
 نشگے تند و روچ ءِ ایوار کن
 دیرمہ تند او مرگ توجدا بال کن
 ہیست گنجا بادمان مئے تباب کن

لہ ایرانی بلوچستان ءِ جاگہ ہے

تینگے بند گاہ ۶ سرء آپ کن
 رندان من گو اسو نکال خبر دار کن
 من دیئے کورء سو بے یار کن
 مرگ منی دوست گندگ ات میل انت
 پیردان من راستی نیگء نیل انت
 چو ٹوی سیاہیں من گو ٹرء نیل انت
 کزگی گریہء لائق سیل انت
 ہر گو ٹرء کابیت کاڑھزار نازیں

چہ کجا کائے مرگ گریب لبز میں
 بھلو ان ء چا صھی کپوت سبز میں
 قاصدوں مُلا فاضل عرازیں
 فاضل گنہ کارے بیتگاں نسکیں
 گریب بکش ایت انت قادر لاشکیں
 پت بزرگے دہات کھے صو تیں
 لال گرو کے من کھے تو کیں
 زیت کن منھا پیگا ماں بیر نو کیں

باب اول که بِسْمِ اللّٰهِ اَنْتَ
 زَكَرْتَانِي الْحَمْدُ لِلّٰهِ اَنْتَ
 دَرَسْ وَتَكَرَّرْ شَقْلَهُ هُوَ اللّٰهُ اَنْتَ
 اسْتَوَارْ شَقْلَهُ بِاللّٰهِ اَنْتَ
 هر کجا م کس که حاص در گاه اَنْتَ
 بخت و اقبال هر دم همراه اَنْتَ
 گل زریگ و بوبر بر جا اَنْتَ
 من کش و ستم شیر سر بر اه اَنْتَ
 شرط و آماچاں دستی یکشاه اَنْتَ

داب کزنت کُتلی و مہ لقا لائیں
 پنج بیت تساہیں کیت چا لیں
 بھڑی آپ و جو ہر انت ڈالیں
 راست و ٹک تیریں تو پک دور مالیں
 ہر پساہین و شہم کنت گروک سراوے
 مندر و کو ڈال و ہتلیں باوے
 گڈگ و گاڈینگ مزار کاوے
 جگگ و جو کینگ نظر شاوے

شہر پری و اب کنت کہیبانی
 ڈاہ و ت ایر اپ انت رکیبانی

ڈکھوان شیرا زمی حطیبانی
 سیہ عمل تھکلین نہیبانی

قد و یا لاد و ڈیل کمان میان ۶

تنگ و گوٹر بند و زین مرنجان ۶

مشت و پرچانک و ڈول سپاھان ۶

زیر و گلبانگ و زوروش الہان ۶

کیگدے کا بزرگی ایسے اندام
 سوئیں شاہی ۽ کلیں شہگام
 زرہ بریں زرمشت ۽ خمیں انجام
 ٹوچیاں زینائے کفنت و شنام
 کو ترے کچی ساز تگین مند ری
 ہم کلم گوش ۽ گردن و چندی
 ملکوت انت پہ دژمنان ہندی
 تختگان ڈو لکار کن انت کندری

پش و ہنسا و حسری پریشاں
 نزل و پھندا نی ترسیں انگار
 زیار ہیں مثال و گڑانت تلوار
 ماحلاں ایر جیگ کن انت اسگوار
 حازنت ملگوران جنکت ماسیں
 سچ کنت جو مت و نقیب سیاہیں
 تگ سپاہ و ایریں سر تمنائیں
 توپک و داروان استائیں

دستکار کنت۔

پہرہ بندایت کس پہ چار قوم ع
 ادلی ہرنگیں گل اندام ع
 دومی پہ گولانی سبک گام ع
 سیھی پہ زرشتیں پلک پام ع
 چارمی آسگواریں گزب نام ع
 مردے پہ ساساتے کثرت ترشی ع

کیلگ و میتاپ و جہیز یکشی
 سہت و سنجاب و گل چکن نکشی

کہ ہیاں ۽ ویم ۽ نیت پچھی
 بود ۽ پہ جو ز می دانگے پچھی
 دھنزان پہ ہنرمانی سر ۽ ریچھی
 بوراگن پندرانت تئی ڈیل ۽
 کوہ کنڈیں چہ چیدن و میل ۽
 ناگہاں چم زحے گرایت پیل ۽
 بیہ کنت پادان مال شب پیل ۽
 رجت کنت ناراستیں گر و پیل ۽

دوروان ایرکپ بیبا په مندیله
 بندچیل برآل او د گول زمزیله
 په مهار گوازینی صفت تیل
 کس پر آئشیر عجبخت گپ
 دیم په دیلی گول د ژمن و سرپ
 ناگهال چا نیله کپ ایت چپ
 گیل بیت شیرازی په یک کپ
 گستر تیز انت که نه بارت پ

کے ہوس کنت پہ شیر و ماگ شیریں
 من سر سبیاں سلطانی سر انت پیریں
 نشکنت سر خیل و کماش پیریں
 نکوے لو پچی ایر کنت دیریں
 ہنگ آماچی نہ برتھیریں
 پرک و بچنگ رنوز گیریں
 زال و ہر و صد پہ کید و بند کن
 احمقیں بورع پہ لو عتد کن

تیگ و من ریجانی کمنداء کن
 ساواں گلچین و پیرنداء کن
 جن اگن شتر اصل و کسان ات انت
 بور اگن پر شوق و مزین گوات انت
 زحم اگن نیز و پهل سوگمات انت
 پر بلوچ و توپک عجب برات انت
 جن اگن بالا و بلند قدر انت
 اہل پرمان و صاحب صدر انت

گنج گول میراست غم سر اندر انت
 گستر رنگ و صورت و شتر انت
 گوئد کن او فاضل که سخن بیگے
 کس تنی گیتا راں نکنت شکے

خالق شہہ و تانت زور اکیں
 عیب و تانہاں لے باکیں
 بندہ عاجزی و شہا کیں
 گہہ شاد و گہے گنا کیں
 صادق بیاسخن اشراپین
 طوطی گلبدن پوشا کیں
 کبیلے بزور سوزا کیں
 زریں گروہگاں برزا کیں

اے پہوان و گشو کے عنام

گوں من حلوتے بے جا کہیں
 برگوں عومر ء جا مہین ء
 راجی واجہ ء کانین ء
 جلدید ء مزن نامین ء
 سر حال کن ولی محمد را
 انگشت ء نگین و شد را
 زوراک چو توپس ہر چندا
 باز انت من گیا ہیں مندا

وَتَ گند و ستائے خود را

نہ شنائے زبانِ ۱۶ قدر

بیراگی بخاویں جٹ ۱۶

ساندے گشتگنت بے مرٹ ۱۶

گرگ و مھتے من بہٹ ۱۶

در کپت نے اڑ گٹ ۱۶

تا کہ مئے وئی جنگ بیتگ

بر اہل وت درء منگ بیتگ

سہرچی دست من تنگ بپیک
 نما قاسم ء باز گوشک
 رستم تو کلین سرمست ء
 دعوا ایوک ء مان بستگ
 تہنا گوں دست و راھوار ء
 جلو ان داتگے بازار ء
 چمان دیت کتگ دیندار ء
 ہوری گرسند کتگ آسگوار ء

کے حونی دار

کے تو پیک

چو نا رحم کتک ستار ء
 لاری کپتگ من گل چار ء
 رد داتگ بزان جبار ء
 دهمی بارو گون آئی ء
 شاصل گون ات گون شاصی ء
 مملّا محمد گون ماہی ء
 نزدیک کشار جاہی ء
 ربینتگ رمگ بار ملیں

بے پر دہیں

رہ کپتنگ نواب شہہ خلیس
 دست و چوٹوان پر خلیس
 دھنزننت کہ بخت لاٹوری
 مننگ پر شما ٹاکوری
 لاپتیت جو رجا اب پرگیگ
 پنجاہ و شش آہ ہر بیگاہ
 تائبستال اگرچہ سردی
 نیمروچ و جل و روزردی

سے نیمروچ و ٹاک

رَمبانِ عَرُوانِ انتِ مَردي
 گوَتِ عَمانِ گوَنزِ انتِ گَردي
 اَگولِ رَشگِيسِ نوکِ چِيسِرِ عَ
 يا وِتِ مَنگِيسِ يا مِشِرِ عَ
 شامِصِني اَبَرِ تَچِکِيسِرِ عَ
 يَگِجِيتِ عَلمِهاا چو تِيرِ عَ
 چِکاسِيتِ وِتي زَرِ زَيرِ عَ
 شِيرِخاا مَن رِگِلمِماا دُراهِ انتِ

رندان کلمیٰ ہمراہ انت
 پیر خاں و کما لجاں جو ریں
 میر و بے وت و یکشوریں
 شیطانی ولی محمد خان
 ہچوٹ نہ کنت پھر و شان
 نیست انت گول بدیں مردان تران
 لاپخت گوں صد و پنجاہ
 نزدیک گرا بیت پاسگاہ

لے رندان کے۔ کرم علی ع۔ بلوچ نوار

کے مورچہ

بہر چندان کتنگ گمراہ ۱۶
 در کپ کہ کنان دعواہ ۱۶
 شہروں ملگزاریں سوتنگ
 دروازگ مرآاں دوتنگ
 بیلان جاہ بہ ہمہ تواریتنگ
 دھنزال کوٹھرو گار پیتنگ
 صدم و تننا سوار پیتنگ
 ارماں پہ پیلین گمشاد ۱۶

اوامرِ پختو و سوگات ء
 قادر و او نگو زیارت ء
 سپا نجین ء کن ات مال شرطان
 در میان ء گبرت شیر پتال
 پوست و پنجگ و نوهستان
 دیم ء چو حصار ء اوشتات
 لچ و پروگان پوشات
 دیکان و کلام و کاری

مچ و نیگ و ترواری
 پر گول و نہیب و باری
 بیلاں کرتگنت سرکاری
 گوشتدار کہ خبردار بے
 ہشتے کہ گڈا چار بے
 پولات و دے سار بے
 اندوہ و گماں بار بے
 رندے شتر خبردار بے

---

(۱۹) پہ ملا بجاور عا پور زین جواب

شکر از کریم کردگار

سازنده شتره هزار

لوڑی وتی چنگ عا بیار

زیل عا گوں بام عا کن سوار

منے گوہری گالال قطار

نودی پہ کو لوہنش بگوار

بر گوں بہادر بخش عا

کم دانشین گوک و پس عا

جنت انت و تی چہاں جس ء
 چاکر تیار بوتگ و کس ء
 تھالی ءے دیتگ بے کس ء
 ہمراہتے دست ء عصا
 بتگ نہ زانتیں نا کس ء
 گوش کن اگال نئے بانبر
 معلوم نہ اے بلکن اگر
 یازدہ مراستانی و گر

در کثرت میر و جگر
 در کثرت است چه کشتگان
 در مانده است چه تو شگان
 مار و جع و مند و شگان
 شکر چه حُدائی قُدرتِ تان
 برات مئے نہ انت محتاجِ نال
 یات کن ہزار گنجینِ دہان
 سُدگوں مستیمی با گہاں

شہجوتے و پلنت ہر جہان
 مامور و آبادیں و ہاں
 ملائی در این بنگہاں
 سوارنت من و شت و کوچکاں
 سیل از حقیقتیں بیگاناں
 پر ات لگوری مملکت
 ہوشاپ و تنکیں کلمگ ات
 جہازگ ات مابینہ ات

بسکن بھارو سربتگ
 شیر ات - پوناوانی جنگ
 بسکن بھارو بے حسین
 عقلے ترا نیستن چنین
 رند بانجبر بنت سرچشیں
 وامء کے آل و گشیں
 مرے کہ پیتا دھون کنت
 ملک و ڈگاراں چول کنت

سینگے پہ زند عو راش گون کنت
 آسرو کہ حوناں عو گر انت
 واب اش تارا رانی سر انت
 بُرزیں ہشی راش گو اتگر انت
 انبار راش بے راہیں گر انت
 راضش منا زبیریں زہ انت
 رجاورم سر مہاں چارے تو حرمی
 دور عو نہ چارے ہشتری
 تحقیق کئے پشت سر می

اول بگویم یا غفور
 سی جز کلام و کورہ طور
 چنداں سحر گاہ و تصور
 مے پروگ ع یارب مزور
 بیا سالمی چنگ ع بزور
 شیرے چه مندع اتمک وور
 ماں گوشتن ع مان انت تصور
 مے پتھیں گالاں بزور

تمپےء مکن بیم و حطر
 دیتارےء مان انت لب شکر
 آگچی ء پیلین شتر
 مندےء بکن حال و خبر
 زندان سلام کن بے قدر
 زندان چه هستی ء در رات
 شتا مکران ء هُشتر رات
 مال بانڈھی دیماں چتر رات

تحقیق بزبان پشت سرِ ابر
 رندانِ پیشین کہ زورِ بوت
 عالی گوں چاکرِ تورِ بوت
 جاہ و مقامے ہورِ بوت
 چاکر کہ چیت و چوٹِ بوت
 راج عاتما میں موٹِ بوت
 بختِ بے با ہوٹِ بوت
 تو رندِ عرما رندِ پیلِ مور

ہر دو شریکوں سنگ و تور
 چمکے جنگ مال از بلور
 دستِ عالی و بستنت بہ زور
 جتکال سرور پت اُت چہ صور
 نجر سرور اُت مرو کار
 میرو میان و زو الفقار
 چمان گندایت تا بکار
 بُدنی شے دست و شکار

ماں چنگ و درشتاں میار
 مرّت امت مرا ستانی یلین
 کبدائی و شان شیر دلین
 زندگوں کہاں و جا بوال
 کاٹار و پیلین اسپران
 کچھنت شہیدی مان پرڈان
 گدباز نہ کت جنگ و چہرود
 میر و اڈیاں و اتنت ڈھور

بر ایتم و چمگ بیتگ سور
 گرتنگ بهیم و دنیا لگور
 شهداد و الله برتنگ محور
 میران شمیا را سوب و زور
 و رنا در آتک انت په ژبور
 دوستی که مرتگ سر جنان
 و ارتنت مزاراں سیر و شان
 شکر انت که مرتنت نام و تنگ

دستے اش نہ بوت دعوا و جنگ
 بے ہود گیس گالال مہ رند
 اسپ عراداریت انت لوند
 ترندی سہری و سینہ بند
 و آدو نہ زانتگ شیعہ و ند
 سست انت پرومی ڈک و ڈور
 گالال بدے کولواہ شتور
 تو سوارے عمن پیاد گال

میر حمزہ ءِ ا و با و گان
گول من سر و خط ءِ بکش
دست ءِ جن و تمام ءِ بہ پیش

من امامانی باری و دهره
 دخترے زیباآت چمے پھرہ
 ذات و زریات عچہ امامان آت
 کوفہ سرخیل و جوانان آت
 شاعران درپین و سخن دان آت
 دخترے استت گوہرء کان آت

لہجہ پارسى و ننگ لال و نام
 نام آر کھيشت داں روک و مصر و شام
 زابدے بتيگ اے پرى اندام
 عاشقاں رپتگ چه سرء آراک
 ناگہاں يگر و پچے پرى ر کھسار
 سونیاں گپتگ پرنکو کردار

دخترِ ہمراہ ات وئی مادر

دائیاں داشتگ من سرِ چادر

رہ گونا بازارِ صواربتگ

دخترِ کون نوجوانِ دچارتگ

چہ پہ آسکی دید گاں کپتگ

یکبرے نوجوان بے خبربتگ

بے حساب زردے محمدی زرتگ
 قاصدے نوجوان ءِ بشتا تک
 دختر پہ جی و متا در سبجان
 پہ تھی دیدار ءِ من ءِ ارمان
 مہ لقا دا بانی پر کی پر مان
 عاشق ءِ دردان ءِ بکن در مان

پیرے مہلنجے سئی داتگ
جئے چہ جوان ء قاصدے گیتگ
”من ء صمانو جوان ء کج اویتگ“
قاصدے دانائیں جواب داتگ
”زی ترے نو جوان ء حمود دیتگ
رہ گو ترے بازار ء صوار بیتگ

چچی تئی آسکی دید گاں کپتگ
 گوشتگ همودا د ختر ماموم
 ”چم حداد اتنت نیک و بد گنڈاں
 نیکہ پہ یار و عاشقاں نینداں
 آخرء چمانء ورنٹ کرمان
 دید گاں کوریناں کنناں درمان“

پا دا آتگگ آ د ر ی ز ک و ا ن و ر
 آ ب ل ن د ن خ ت ی ق م ی س ت ی گ و ج ه ر
 ک ش ت گ ا ن ت چ م ا ن ی د و ی ن ی د ی گ
 چ م ی ن ا س ت ن ت م ن ق س د ح و ز د ی ی
 ق د ح پ ه د س ت و ق ا ص د و د ا ت گ
 ق ا ص د و ت ی ن و ج و ا ن و س ل ا س ر ک ن

اے مجھے چم انت کہ تو و ت دلینت
 پر مئی دیم ء ترا پسندینت
 دختر ء چم کہ دلینت نوجوان ء
 لرزگی کپتگ من سر و جان ء
 ز پتگ نوجوان پہ شیریں حضرت ء
 بندہ ایت دستاں و کاری عبرت ء

دنیا علی حضرت کیتگ منء کارے
 متی سرء کیتگ زیادہ صہیں بارے
 پتی دستا سھل و آسان انت
 پہ منی جانء بیرگء گران انت
 قمبر پہ تا جلی روان داتگ
 دخترے معلوم ادار کنا پیتگ
 شیریں حضرت غباز کتگ عزت
 چم پر اپشی بھلکھان دانت
 دخترے چم کہ پیتگ پشء

نشر تر و پُر نور بیتگنت گیش ء

د ختر ء دست گوں یا علی بستنت

په حیاتی ء رازونی گوشتنت

بر دو علی ءوت نکاح بستنت

چو حطالینی مُرشدان دیتنت

باز مسلمان په راه حقیت

بس کن او فاضل که مرگ و گورسک انت

دین و لیانی راست و صدق انت

سهرچی چه دین مصطفی شک انت

دا تخم ء قبر ء آه ووک وک انت

جی سواری دانش وریں توتی
برج و زهران ووش گوشیں توتی
سُنٹئی لال وچم دوئیں موتی
گم زدیں پیگیا ماں بہ برد روتی
کزیہ و داں خابورہ و شھر و
عارباں کمری باز مدے مھر و
آپ کن چہ کلزاریں سولوق باگیں
جو زکیں سمبوک ناستگ انت شاگیں
یک شیبے آرامات مستانت

بو سعیدانی صدقہ جا گاہ انت
 ماہل انت پر تو کوٹ گریب تریں
 برکہ ہ ماری و ہمسار برزیں
 پر کھیب نکشیں یا نزلان شنگیں
 سیپ اتان حکیم انت بہت گیں
 روئے گلزار انت چو کہ بوستان انت
 لائک اشک سلع دوستان انت
 لایح کن چہ امبو صہیں بند جاہ
 ایرکپ پہ جنت انوریں راہ

۱۶۵
پر گوزاں بے چہ آسمی چاہ و
دزم گوریں کا ڈانی مرا گاہ و
پر و کاب سُھریں دیدگاں ایرار
پیداگ انت گنجین مطرح و بازار
م مطرح جاگاہ انت صفتلیانی
بھیل و زریں منگلیانی
نی چد و دیم انت کوٹ سپاہانی
مشکت ووشیں زیدستانانی
زیارت کن سلطانیں سعید ورا

عادل و ملہر بکشیں سخیء را
 ہر زمان کہ نکشیں ہوز کے پروش ایت
 آتلسء شاران ترا پوش ایت
 او کی پوت ببنزیں مرگ سخن سنجیں
 رہی دریا ز رانت لنجیں
 میل کن چو سھبء رستگیں نو دء
 ایرکپ ماں گنجیں کو آدرء زیدء
 بھبھیں دوستء را سلام سر کن
 صلواتاں را زیں چہ دلء در کن

ما را همچون ^ء اشک ^ء در ^ء و رکن
 دوست کمان میانیں ^ء سبک ^ء با ^ء و رکن
 سر ^ء منی ^ء بنگا ^ء صا ^ء صفر ^ء اری ^ء گا ^ء

مین ^ء ^ء س ^ء ^ء ا ^ء با ^ء و ^ء شا ^ء صی ^ء گا ^ء

شا ^ء و ^ء ا ^ء گا ^ء جا ^ء ز ^ء ا ^ء ت ^ء م ^ء ن ^ء ^ء و ^ء ا ^ء ت ^ء ی ^ء

عا ^ء ر ^ء بی ^ء بو ^ء ج ^ء گ ^ء ی ^ء گ ^ء ی ^ء ب ^ء س ^ء ن ^ء گ ^ء ا ^ء ر ^ء ت ^ء ی ^ء

بر ^ء ^ء ^ء ب ^ء ه ^ء ر ^ء و ^ء ی ^ء پ ^ء ی ^ء ک ^ء ش ^ء پ ^ء ت ^ء ا ^ء ک ^ء ی ^ء

و ^ء ی ^ء ی ^ء و ^ء ی ^ء ل ^ء ^ء و ^ء و ^ء ا ^ء د ^ء ^ء ^ء ب ^ء ی ^ء ا ^ء ت ^ء ک ^ء ی ^ء

د ^ء ر ^ء م ^ء ک ^ء و ^ء ر ^ء ی ^ء ش ^ء ن ^ء ا ^ء ر ^ء ی ^ء پ ^ء ی ^ء ^ء سو ^ء گ ^ء ا ^ء ت ^ء ی ^ء

ن ^ء ^ء ت ^ء ر ^ء ا ^ء ل ^ء ی ^ء ل ^ء و ^ء ی ^ء م ^ء ص ^ء ر ^ء ا ^ء م ^ء ب ^ء ا ^ء ت ^ء ی ^ء

بیات منی گمد و تنیں سر و صہاء گوش کن ات
 مملگی دلیء گنڈات عوزد و عہوش کن ات
 زیناں پیری من دلستگات جلاب در زمان
 گوں من دمسازات هکوکوں مورتانی دُناں
 سورتی ماجین گوں گراکین شہد انگاں
 ننگریں گور سا گوں سرونی مسکین چڑاں
 پومیکیمان عُمشتگ مان ہون واریں بُراں
 ماں دپ و پرینت کش اتوں آوازوالاں
 وننگوں لیسین آیات گرسی عقرآن

الحمد لله تو کلی ز پستان گوں یلاں
 ماھلی شور کرتگ ہمار چھپیں نیل پراں
 من سیاوی پہ کیگدے دُروارے کتاں
 گزنگیں بانزیکے ہتھیر آتکاں گوں گلاں
 تو دھبیر جو دے کپتگاں پھیر وکس جلاں
 من دوپنچ روح گوں ولتمندیں ہستاں کتاں
 سڈے دیوانوں گوں نھنگیں مستاں کتاں
 پوری پر گولے کھی آسکو اراں کتاں
 تیا دون ماں کوٹے سیلون ماں ہترتلاں کتاں

دابوں ماں کشمیری پھلیری شاران کتگ
 لیبوں گوں کٹدیگے ترپو کیں ہاراں کتگ
 گولھے گولاں بیستگاں دیوانگ سوار
 چمے ووت دیتگ کپتگ انت رو باہاں مزار
 نرپلنگ کوھی بیتگ انت گبرانی شکار
 پرشتگ انت برزیں تھیرے ماٹکوه وھسار
 تھیرے بوچیک شلمیں اھیرے جتگ
 ماں زرے لنجیں کپتگ پھسٹی شتگ
 شامی سدرنگیں مال دورنگیں میداں چتگ
 زرھریداں چادر گبریں گزکتگ

دنز کہ چہ سو تکمال عوج انت سٹھیاں
 آور تک انت لٹٹیاں مرٹو کیناں
 سو بٹری جد گالاں مسوٹیناں
 گوھر سی تیگ و پاگاں چوٹیناں
 زہم جتگ ٹاکوری ابرگیداں
 بوتگ انت مستیں لیرہ از پینڈاں
 گوڑم چہ صہارون و دیں کلاں
 پدھسد ر مہینت انت عزن بدلاں
 کنراش ڈاہ داتگ زیاں زندیں

یک دے مُشکل بیتگ ات گو نڈیں

شرابِ کاراتِ شامھی تا زیاں

مھپیل آراست اُنت شیریں گا زیاں

شیلگے مان اُنت کپھڑی دُمباں

جگت چو دریائی کپ ءُ گجساں

بُرت اُنت داں میری کا پھیر ءُ زیداں

میر گنزا بیک اش کُرتگ ات بُرجاں

کہ لبسِ رھال ایت تا زگیں صالان

گنر لانی ایت دست ءُ استینکاں

جاڑو و گپتگ ماں سر ہا سکاں
 گوش کن ات رنداں باز ہیا لیناں
 بازی پہ زور و مکٹیں گوں بکراں
 جنگ و داوا گوں ہیدہ و پکراں
 صحریت انت ہندی اش گوں سلواناں
 پر سر اش رتک انت کو کمری گرنڈاں
 سسے گوں و سنی مرد و گلا بلیشاں
 پنج گونا پنجاہ ۵۰ سر و میداں
 مصیبت گوں مصیبتا دنگر و میڑاں

یک سدو پنجاہ ^{۱۵۰} و پانزدہ ^{۱۵} گاڑیناں
 کئے چدء روت و بارت منی دروتاں
 اودء پہ کٹی را مگیں دوستاں
 شمعے گریبیں ہمسا یگ کہ کایاں
 پہ گلگ پُرس انت ستمویں جو داں
 کج انت شمعے را صانی تلیں نریاں
 کج انت سگارگوں زر آلمیں مشتاں
 سچ ^{۱۵۰} و سچ بنت و گ دینت دروگاں
 گوں ما یک کارے کرت گزلباشاں

ہر گھر اترام بنت نیل و پد امر زین سہساب
 بجزری اوشتا تک انت از ہر دیاراں بے حساب
 پتری ساعیل انت پھ سیمان دینت دور و رکاب
 چو کہ کابزگی صخران انت از کمیشاں تاب بہ تاب
 شتگ آراستگ انت ریز گوہری در و خشاب
 بجزری گوانک انت پٹ و ڈاں پھ مشتاقاں سراب
 شہندی کیلی و سرپ انت پھ صفحہ رنداں شتاب
 ماں کرو داں کم و راں سیل و راں و آسیاب
 ماں جگر داں سبتگ انت سیہ دن کٹرول کنڈی تیاب

پوٽرو بنت، دروه دروه بنت آ الپ کڏين تياب
 مھوشاں کي کٽار بستگ کون صا ستين چا کراں
 گرترا اجازات کٽگ تر جا مگين نيلو پراں
 کوشئي رنگي تھاريں دا تگ ٿئي ماں ماہ پراں
 درتسلي کہ گزر کٽگ نجات کشتين سراں
 بدرتا باني نشان انت درميان ۽ اختران
 کي گد ۽ کل ۽ گے گيشين بہاہ ۽ پيکراں
 سونين آونديں ابير آلود ۽ صا ستين ھا زراں
 اتر تانار ٿئي جت انت امر و سيه کين ماہ پراں

بس گلچیناں گلیناں کوں چھو کیں روگراں
 نشتِ ایت ایت گرتے گرتے گرو کی ماں گوریتیں جمہراں
 دلی پے از ذاتِ دو مہاں مہرے اتنگ چور
 تھیں اسرارے دلی ریتک ایت ماں کانے شکر
 کئے کرتگ پہ شاہِ عمن بہ تر ماتگ کمر
 نگ سروں، ہمراہِ سلطانِ کادرات کوہیں جگر
 دیوں چالاکی رس ایت پہ زیرِ آہوئے تتر
 سرویک شمشادے نشنگ نوک میرے زیغ فر
 پیشِ سلاہ بیتاں کجے گشتگ آیکے دو بر

سیادی و شائے گل و کرتگ چود و ستواهاں بہتر
 من پہ سر چیاں جتگ سیاہ و سپیتیں آسکھے
 ٹٹی و شینک و شپ و استار و ماہ و چار دھے
 چارھی بر سر صلال کبلاں ستار و سمٹھے
 گلپ و گالیچہ کزان و ساک و یازان و دھے
 گرو صگاں گپت و گلابھت رنگ مشاکاں بھے
 توتیاں درنگ کیاں رنگ و نہ سر صالاں شھے
 در صدف گو اس ات و گوھر سے و پیچ پانزدہ ۱۵
 گل جسدھالیک گریبان ز اصرات تیگی رھے

صحرہ چار لو صھاا الپ بیتان عُد رستاں نکتھے
 بلبلالیاں پہ جب جوئے گل ع پازل منھے
 گر بلو بلوٹے کہ بزانے ناعآں نازک بدن
 میمہمھا کش در چہا رسد گوں سدع پنجاہ زدن ^{۱۵۰}
 مان مان ہمے چیرے سراں پیداگ بیت درعدن
 لکٹ مکن ٹاکوروے بیت ٹکواں رشتہ ختن

(۳۳) دوا ششم دست تضرع با خدائی لم یزل
 عرش و کرسی و ثریا سکه ز در روز ازل
 نص اندر چار صحیفه^{۱۴} نقش ارسال نزل
 هست فی نارِ جَهَنَّمَ خُلْدِیْنَ^{۱۵} بد عمل
 فاسق و فسق و فجور و کذب گفتار و غل
 خرقه‌ها دارد بیاض حمله‌ها زیر لب
 بر کسی ترک جماعت است او باید خلل
 دُکَّتِ الْأَرْضُ دَكَاذًا^{۱۶} ای دور عیال
 قدر و تداد هدی ای جبهال اندر محال

۱۴ آسمانی کتاب و چهار امانت - قرآن حکیم - زبور - تورات - انجیل -
 ۱۵ فی نارِ جَهَنَّمَ خُلْدِیْنَ فِیْهَا - پارہ ۳۰ عمده سُوْرَةُ الْبُنَیْنَةِ -
 (ترجمہ: در دائمی دورِ تہمتہ بہنت)
 ۱۶ کَلَّا اِذَا دُکَّتِ الْاَرْضُ دَكَاذًا - پارہ ۳۰ عمده سُوْرَةُ الْفَجْرِ -
 (ترجمہ: کھس نہیں کہ ڈگارتوں گوں گے گا زیر کنت)

كَالْفَرَاشِ مِثْلَ الْمَبْتُوثِ مِنْ فَرَادِ كُلِّ جَبَلٍ
 كُلُّ شَيْءٍ حَيٍّ طَارًا أَرَا اسْتَه كَرَدَهُ بَا جَلٍ
 خُودِ حَيَاتٍ وَاحِدٍ وَيَكْتَسِلُ طَالِبًا بَاعِلٍ
 لَأَشْكُ لَأَشْبَهَ اسْتَه لَيْسَ فِيهَا بَدَلٍ
 چَار كَرْتِ اللّٰهِ الْكَبْرُ اسْتَه بَرْتِ اسْتَه
 مَسْلَمَانِ دِلٍ بَا خُدَا كُشَشِ بِيَانِكِ جِهْرِ اسْتَه
 مَرْتِسِ عِلِّ جَلَالِ بَرَزِ بَانَشِ شَكْرِ اسْتَه
 اَيْنِ مَنَادِي رَا مَعْنَى اَز هَمْمَه اَعْلَى تَرِ اسْتَه
 مَدْحِ وَتَوْصِيفِ وَبَيَانِ اَز كَفْتَنِ حُدَا دَرِ اسْتَه

لَمْ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْتُوثِ - پارہ ۳۰۰ سورۃ القارعۃ

(ترجمہ: پرچوں پر وانگا بیران کفوک بنت)

كَلُّ شَيْءٍ حَيٍّ طَارًا أَلَا يَوْمَ مَبْتُوثٍ (ترجمہ: ہر شے پر زند آستیں گدا

پر چاشما با در نہ کنے)

اللّٰهَ الْكَبْرُ (ترجمہ: اللہ بجزا مستریا)

اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ تاج بر است
 اَشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ از او بارافراست
 تقوی داراں دو اصباح بر فراز گوهر است
 صدق میگویم که آن حضرت شفیع محشر است
 ای خوشا صالح که حتی علی الصلوة خاطر است
 بعد حتی علی الفلاح بانگ صبوحی دیگر است
 الصلوة خیر من النوم که قیامت ظاهر است
 مرتین نحو مقدمها الله اکبر است
 بعد اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ حکمش جاورد است

اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ (ترجمه بر ماں شابدی دیان که الله یسوا کھس
 عبادت لائق عنیں) - اَشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ (ترجمه بر ماں
 شابدی دیان که تحقیق محمد الله رسول انت) - حتی علی الصلوة (ترجمه بر
 پر نماش و بیائے) - حتی علی الفلاح (ترجمه بر پر خلاصی و بیائے) -
 الصلوة خیر من النوم (ترجمه بر و اصب و عاش نماش جو انیس) -

لیس الاھو کہ نامش در بزرگی داور است

ہر کہ در مسجد و آید نیست شکے ذاکر است

ہر بدان راہ خیالات لعین زیر سر است

کارش کو عاملان و اکم سخا و سحر است

گر بہ جانش صد بلا آید از او با صابر است

عدل و احسان ہم ترازویکہ ہم سنگین است

بر نسیم دل ستاں اندر مشامو عنبر است

کس صہماں کس لائق جنات و حوض کوثر است

تندرستی اگر جماعت چوں نیابد فاجر است

ان جمل در محشر است دعائے فاجر است

راه جزت گر چه هموار است پر چشمش گراست

شیر سار اندر صف سلطان عبدالقادر است

الغیاث ایما مہ جان الف مرتبہ الغیاث

وَيَلْبِكُلٌ سَيْحَلِيٌّ نَارًا فِي يَوْمِ الْقِصَاصِ

و ندران یوم نصر الدرع اہل عا و خاص

عاصیاں قہر جہنم کیت فہما کان حلاص

فاضل یوم الحشر فریاد رس یا مستغاث

سہ فہما کان جواب توبہ پارہ ۱۹ وقال الذین سورۃ النمل

(ترجمہ: آہانی قوم عواش بیچ جواب دیگ نہ بوت)

